Poštnina plačana v gotovini.
ŠTEV. 162.
V LJUBLJANI, petek, 14. avgusta 1925.
Posamezna številka Din 1·—.
LETO II.

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvzemši nedelj in praznikov.
Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20·—, inozemstvo Din 30·—

Neodvisen političen list.
UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO: SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu štev. 12.622.

Tujega kapitala ne odklanjamo.

Ne odklanjamo tujega kapitala, ali ne damo se od njega podjarmiti. V naših rokah ostani naše gospodarstvo, pri katerem sme biti tujec le pomočnik in ne gospodar! Naša mlada industrija pa tudi trgovina potrebuje ta kapital, prva tudi strokovnjakov v dosego svojih ciljev, nočeta pa postaviti tujca na vodilna mesta, kjer bo izrabljal zaklade naše zemlje le v svojo korist.

Ob prevratu je kazalo, da se osamosvojimo, kajti z mladeniško energijo in svežostjo smo vzeli iz rok vajeti vseh panog tujcu, ki je pobit in prestrašen bežal iz naše dežele. Vsa tuja podjetja so hitela pod okrilje narodnjakov, da jih le-ti nacionalizirajo. In zgodilo se je — žal nam v sramoto! — da so različne družbe, kakor n. pr. Trboveljska premogokopna, kar čez noč postala domača podjetja, stoječa pod zaščito naroda samega. In kedo je tvoril ta narod?! Par gospodov, ki so se vdinjali grabežljivemu tujcu! S pomočjo le-teh plavajo sedaj miši od vseh strani k ladji, katero so komaj zapustile in jo hočejo zopet zasesti vso svojo zalego. Se jim li to posreči? Ne in ne! Ne bomo mirovali, dokler ne odpremo oči vsem mehkim in popustljivim loječnežem, dokler ne prepričamo le teh, da je v vplivnih rokah usoda našega gospodarstva in da je še čas, da odbijejo napad tujca in njegovih slovenskih oprod na našo narodno hišo.

Smatramo za najnujnejšo in najvažnejšo nalogo, da preprečimo nameravano fuzijo »Ljubljanske kreditne banke« s »Slavensko banko«. Kakor vobče znano, so ustanovili »Ljubljansko kreditno banko« slovenski rodoljubi leta 1900 v namenu, da iztrgajo tujcu iz rok našo industrijo in trgovino, sploh vse domače gospodarstvo. To se jim je tudi popolnoma posrečilo. Blizu vrhunca svojega razvoja je pa cvetoči zavod vzbudil apetit dunajske Länderbanke, ki hoče s pomočjo »Ljubljanske kreditne banke« okrepiti svojega otroka — »Slavensko banko«, ki letos še ni imela svojega občnega zbora in je že zaprosila pri ministrstvu, da prenese svoj letošnji občni zbor na mesec september, ker bo tedaj baje že izvršena fuzija z »Ljubljansko kreditno banko«!!

In tu nas zaskeli rana, ki smo si jo sami zadali in katere zdravljenje prepuščamo neukemu mazaču. Kdo bi si mislil, da morejo biti naši trezni, v boju za narodno blagostanje osiveli možje tako naivni, da prepuste tujcu, prežečemu na bogat plen, cel paket lastnih delnic po razmerama nizki ceni, da trpe v ravnateljstvu moža, ki kupuje v tujčevo korist delnice in tako pripomore napadalcu do uspešnega napada! Kdo bi si mislil, da ni složnosti v vrstah mož, v kojih rokah je usoda »Ljubljanske kreditne banke« in ž njo prihodnjost našega gospodarstva. Kdo bi si mislil, da možje, v katerih roke je položil slovenski narod svoj denar, da ti možje pozabljajo, kedo je uničil »Jadransko banko« in kedo »Slavensko banko«? Docela nam je nerazumno, čemu slepomišijo gospodje v »Ljubljanski kreditni banki«

Zavod stoji trdno, kakor malokateri v Jugoslaviji, delničarji in vlagatelji so lahko brez skrbi za svoje, zavodu zaupa[illegible] fuzijo z drugo banko, ki ne more zdravemu zavodu prinesti nobene koristi. Vada s Trboveljsko premogokopno družbo je sladka in zapeljiva! Prepričani pa smo, da bo vsaj nova vlada prav precenila osvojevalno delo Trboveljske premogokopne družbe, se točno informirala o načinu, kako je bila ta družba »nacionalizirana« — nakar se še povrnemo — ter našla pota in sredstva, da prepreči to nesrečno fuzijo, ki je diktirana z nemškega Dunaja.

»

Sporazum je ustvarjen za dolgo vrsto let.

STJEPAN IN PAVLE RADIĆ NA VEČERJI PRI KRALJU. — POLAŽAJ ZA SEDANJO VLADO ZELO UGODEN.

Bled, 14. avgusta. Včeraj popoldne ob 13.30 sta prispela na Lesce Stjepan Radić in Pavle Radić. S kolodvora sta se odpeljala na Bled v vilo Epos, ki se nahaja nedaleč od dvora. P. Radić se je nastanil v hotelu Petran skupno s svojo soprogo in sinovoma. Ob 15.30 se je pripeljal v hotel g. Rade Todorović, načelnik notranjega ministrstva, ki je povabil P. Radića v dvor. V dvorani se je P. Radić sestal s kraljevim prvim adjutantom generalom Hadžićem. Na tem sestanku so razpravljali o posameznostih o kraljevem prihodu na zlet hrv. Sokola. Okoli 16. je bila na Bledu silna nevihta. Po konferenci v dvoru sta se odpeljala oba Radića na šetnjo.

Avdijenca, ki se je pričakovala ob 17., ni sledila, ker je kralj pozval oba Radića na intimno večerjo ob 20.30. Na večerji so bili tudi politični razgovori. Stjepan Radić je bil izredno dobro razpoložen.

Situacija je **za vlado zelo povoljna.** Vlada dela v popolni slogi in rešuje v največjem sporazumu obeh strank vsa važna vprašanja naše državne politike. Pavle Radić je dejal, da se širijo med narodom vesti, da je vlada le začasna. Te govorice pa so brez podlage, ker je **sporazum ustvarjen za dolgo vrsto let.**

Večerja v dvoru je trajala do polnoči. Danes odpotuje St. Radić z brzovlakom v Zagreb, kamor prispe ob 11.30. Na intimni večerji je bila tudi princezinja Jelena in kraljev adjutant general Hadžić. O kraljevem prihodu je službeno obveščen zagrebški veliki župan, ki bo s tem obvestil vse podrejene organe.

„Zagreb navdušeno pričakuje svojega kralja.“

ZAHVALNA BRZOJAVKA ZAGREBŠKEGA ŽUPANA.

Zagreb, 14. avgusta. Povodom vesti z Bleda, da bo Nj. Vel. kralj posetil sokolski zlet v Zagrebu, je župan Heinzel poslal na Bled sledečo brzojavko: »Njegovemu Veličanstvu kralju Aleksandru, Bled. Pravkar sem obveščen, da se je Vaše Veličan. odločilo posetiti hrv. sokolski zlet v Zagrebu. Hitim, da Vam v imenu svobodnega in kraljevskega mesta Zagreba izrazim radost in občutek globoke zahvale za preveliko odliko, ki bo v vsem meščanstvu odjeknila kot znak naših urejenih razmer v smislu sporazuma. Vaše Veličanstvo dobro nam došlo v belem Zagrebu, ki navdušeno pričakuje svojega narodnega kralja.«

Slična brzojavka je bila poslana tudi namestniku predsednika vlade Marku Gjuričiću. V tej brzojavki se poroča o brzojavki Nj. Vel. kralju in se nadaljuje: »Čast mi je izraziti veliko zadovoljstvo vsega meščanstva, da bo ob priliki kraljevega prihoda kraljevska vlada posetila Zagreb in s tem povečala proslavo hrvatskega kraljestva.«

KRALJ SE UDELEŽI JUTRI ZLETA HRVATSKIH SOKOLOV.

Beograd, 14. avgusta. Nj. V. kralj se bo udeležil sokolskega zleta in proslave tisočletnice hrvatskega kraljestva. Z Bleda odpotuje Nj. V. kralj jutri ob 11. dopoldne z dvorskim vlakom in prispe v Zagreb ob 15.30. Na državnem kolodvoru ga bodo sprejeli številni zastopniki vlade, predstavniki vojske in civilnih oblasti, zastopniki mesta in raznih društev. Nj. V. kralj se bo takoj po prihodu odpeljal na zletišče, kjer bo prisostvoval vežbam. V Zagrebu ostane kralj dve do tri ure in se nato vrne na Bled.

PAŠIĆ PRI MASARYKU.

Beograd, 14. avgusta. Pašić, ki je že popolnoma okreval, je obiskal včeraj predsednika češkoslovaške republike Masaryka. Avdijenca je trajala poldrugo uro. Po avdijenci je sprejel Pašić dopisnika »Politike«, kateremu je podal razne šaljive pripombe z ozirom na svojo bolezen in novinarsko poročanje. Ni pa mogel dobiti dopisnik niti najmanjše politične vesti. Pač pa je pozneje podal manjšo izjavo dr. Janković, ki spremlja Pašića. Na vprašanje, če je Pašić zadovoljen s sporazumom, je odgovoril Janković: »Več ko zadovoljen. Pašić smatra, da je sporazum tako velikega pomena, da bodo šele bodoče generacije pravilno razumele njegov pomen. S tem sporazumom je odstavljeno z dnevnega reda hrvatsko vprašanje«. Janković je nato dejal, da bo Pašić posvetil posebno pažnjo Črni gori in da namerava spremljati kralja pri njegovem obisku Črne gore.

NAŠE PRIPRAVE ZA ZASEDANJE ZVEZE NARODOV.

Beograd, 14. avgusta. Priprave za delo Zveze narodov v Ženevi se nadaljujejo v polnem teku. Na poziv naše vlade je prispel v Beograd Jovan Dučić, da poroča o vseh vprašanjih, ki se bodo razpravljala na zasedanju. Prihod našega poslanika v Bernu Milutina Jovanovića pričakujejo v nedeljo. Prihodnji teden se bo vršil sestanek naše delegacije pod predsedstvom dr. Ninčića. Poleg ostalih važnih vprašanj se bodo razpravljala tudi vprašanja finančne kontrole in sanacije Avstrije. Tudi sedaj bodo prečitani samo referati in ne bodo šli dalje.

ANGLEŠKA VLADA ODOBRILA SPORAZUM MED BRIANDOM IN CHAMBERLAINOM.

London, 14. avgusta. Včeraj je bil zunanji minister Chamberlain od kralja sprejet v avdijenco in mu je poročal o pogajanjih z Briandom. Popoldne se je nato sestal ministrski svet, kateremu je poročal Chamberlain. Ministrski svet je soglasno odobril sporazum o garancijskem paktu.

Diplomatski krogi so z rezultatom razgovorov med Chamberlainom in Briandom zelo zadovoljni. Odgovor na nemško noto bo dostavljen vsem zavezniškim vladam in Nemčiji.

PRED FRANCOSKO-ŠPANSKO OFENZIVO PROTI RIFANOM.

Pariz, 14. avgusta. Službeno se poroča, da bo maršal Petain v pondeljek odpotoval v Maroko. Pred svojim odhodom bo prisostvoval seji ministrskega sveta, na kateri bo izdelan sporazum o francosko-španski operaciji, ki se bo izvedla prihodnje dni v Maroku. Operacije bosta izvršila Petain in Primo de Rivera. Ofenziva proti Rifanom se bo izvršila s francoske in španske strani istočasno.

L. Jovanović o sporazumu.

Beograd, 14. avgusta. Pred odhodom na počitnice je imel Ljuba Jovanović daljši razgovor z dopisnikom »Obzora«. Janković je izjavil: Mogoče, da ni vse tako, kakor bi moglo biti. Kljub temu pa je sporazum veliko delo in velik korak h konsolidaciji naše države. Ni treba, da bi se morale razpisati nove volitve, da se vidi, če narod odobrava novo politiko sporazuma ali ne. Je čisto jasno, da so široki sloji naroda za sporazum in značilno je, da so na Hrvatskem v opoziciji proti sporazumu samo meščani, dočim je seljaštvo, ki je kader HSS, odločno na strani Radića. Stvarnih rezultatov seveda sporazum še ni mogel dati, ker obstoji komaj petnajst dni. Toda en rezultat je na vsak način že dosežen, ta, da je nastalo med narodom pomirjenje. To je velik pojav in velik psihološki uspeh.

Brez dvoma je, da je tudi **slovensko vprašanje** zelo važno vprašanje in metoda, po kateri se je ono pričelo reševati, mora priti do uspeha.

Nobenega povoda pa ni za spremembe v vladi. Če bi bila ta potreba, bi se moglo to zgoditi že sedaj. **Mislim, da bo sedanja kombinacija ostala. Ne vidim nikogar, ki bi imel pogum prevzeti na sebe odgovornost, da pokvari to, kar je bilo doseženo.**

Vlada je v stanu, da posveti vso svojo pažnjo zakonodajnemu delu, v prvi vrsti proračunu, ki bo znatno izpremenjen.

Z novo situacijo je storjen velik korak naprej in jaz verujem, da to, kar je bilo storjeno, ne bo šlo nazaj, temveč naprej.

DISIDENTI HSS IN ZAJEDNIČARJI USTANOVE SKUPEN PARLAMENTARNI KLUB.

Zagreb, 14. avgusta. Včeraj so imeli disidenti HSS in zajedničarji sestanek, na katerem so razpravljali o vprašanju kooperacije obeh skupin v skupščini. Sklenili so, da ustanove skupen parlamentarni klub. To pa ne pomeni, da se s tem ustvari edinstvena stranka. Sestavljen je bil skupen proglas na narod, katerega bo podpisalo 11 narodnih poslancev.

STRAH DISIDENTOV PRED ST. RADIĆEM.

Zagreb, 14. avgusta. Radićevski disidenti razvijajo v zadnjem času veliko delavnost med svojimi volilci. Izrabiti hočejo vsako priliko, še predno bi prišel Stjepan Radić med ljudstvo. Danes izide prva številka njihovega tednika »Republikanska Sloboda«.

VESTI O VSTOPU NEMČIJE V ZVEZO NARODOV PREZGODNJE.

Beograd, 14. avgusta. Londonske vesti, da je bil dosežen sporazum v besedilu odgovora na nemško noto, da se namreč Nemčiji omogočuje navzočnost na konferenci in vstop v Zvezo narodov brez vsakih pogojev, ne odgovarja resnici. Moramo povdariti, da so vse vesti, ki govore o vstopu Nemčije v Zvezo narodov dosti preuranjene, ker je to tako pomembno vprašanje, da se morajo o njem preje izjaviti vse države, ki so zastopane v Zvezi narodov. Zato to vprašanje še nikakor ni aktualno.

ANGLEŠKA VOJNA MORNARICA V GRUŽU.

Beograd, 14. avgusta. Danes dospe v gruško luko nekoliko manjših edinic angleškega vojnega brodovja. Ladje bodo svečano sprejete.

Fantazije „Jutra“.

Včerajšnje »Jutro« je iznašlo novo deklamacijo. Pravi, da se politične organizacije in njih pristaši ne samo štejejo, temveč tudi tehtajo. Zato pa velja tudi SDS več kot kaka druga stranka, ker tudi najbolj zagrizeni nasprotniki morajo priznati SDS njeno odlično kvalifikacijo za vodstvo in upravljanje javnih poslov.

Obžalujemo, če nismo dovolj veliki nasprotniki SDS, da bi mogli njej priznati njeno kvalifikacijo — kaj šele odlično — za vodstvo javnih poslov. In radovedni smo tudi na tistega zagrizenega nasprotnika SDS, ki je — magari le v najbolj dovtipni uri — storil SDS to laskavo priznanje. Fantazija »Jutrovega« uvodničarja je le malo prebujna.

Odlična kvalifikacija SDS za vodstvo javnih poslov! Večje ironije Slovenija menda res še ni doživela. Po vsem svetu velja, da je partizanska uprava najslabša od vseh uprav. Ravno za uvajanje partizanstva v upravo pa so bili samostojni demokrati naravnost mojstri. In tega ne bi moral vedeti nihče tako dobro, ko ravno »Jutrovi« bralci, če bi bili malo manj pozabljivi, ker v »Jutrovem« uvodniku je bilo natiskano, da se bo pri redukciji uradništva upoštevalo le tiste, ki so volili za »narodni« blok. Načelo partizanstva je bilo tedaj javno razglašeno! Ni se pa to zgodilo prvič, ker s podpisom ministra se je pred tem v uvodniku »Jutra« poudarila ista misel.

Ni se pa samo načela partizanstva izreklo, temveč tudi nad vse pridno izvajalo. Uradniške persekucije so dovolj jasen dokaz! In že samo one docela diskvalificirajo SDS za vodstvo javnih poslov.

Spoštovanje volje volilcev je nadaljna temeljna zahteva demokratične uprave. Kako je to zahtevo izpolnjevala SDS, priča ukinjena ljubljanska avtonomija, pričajo razpuščeni občinski odbbori po deželi. Priča pa tudi to, da si je upala SDS nastopati v imenu slovenskega naroda, pa čeprav ji je ta odločno odklonil pooblastilo za njegovo zastopstvo.

Še celo kopo drugih grehov SDS bi lahko navedli, ki vsi brez izjeme govore o tem, da še ni bilo v Sloveniji stranke, ki bi bila tako zelo diskvalificirana za vodstvo javnih poslov kakor ravno SDS. Ni treba, da bi vse te grehe naštevali, ker so »preznani in ker že samo naštevanje grehov javnosti preseda. Samo na eno zahtevo dobre uprave bi še spomnili »Jutrovega« uvodničarja: na čistost uprave. Bili bi mu hvaležni, če bi nam povedal, katere lavorike si je SDS zaslužila na tem polju!

Velezabavno pa je, kako se po »Jutru« glasovi ne samo štejejo, temveč tudi tehtajo! Kjer je v rabi pluralni volilni sistem, je tako nedemokratično tehtanje še nekako mogoče. Ampak ta pluralni volilni sistem je tako divno slab, da ni niti ene dežele, kjer bi si ga želeli, kjer ga pa imajo, ga vsi odklanjajo. Pred zakonom so vsi enaki in vsak volilec odda enako kroglico. Misel, da so tisti, ki oddajo kroglico v skrinjico SDS, prav posebno pametni, je tako originalna, da jo čisto gotovo na vsem svetu ne bo nihče ponovil. Sicer se pa naj »Jutro« samo spomni na imena, ki jih je po letošnjih volitvah hotelo »Jutro« javno osmešiti, ker so volili proti SDS. Bila so sama imena od slovesa!

Bolj ni moglo dokumentirati »Jutro« svojega nedemokratičnega naziranja, ko s konstatacijo, da so za SDS volili ta »boljši«! Ta levdalen nazor je zarjavel že v ropotarnici!

Volilni glasovi, pa tudi pristaši strank, so samo štejejo. Pač pa **volilec tehta** posamezne stranke in kakor se njemu zde stranke težke, tako on glasuje. Slab znak za vsako stranko, če jo najde volilec za prelahko in ji odreče svoje zaupanje, toda dvakrat slabo za stranko, ki je sestavljena samo iz »ta pametnih« in niso ti v stanu dopovedati, da je njih stranka prava. In SDS se je to dosledno zgodilo. Volilci so jo tehtali in jo vedno našli prelahko.

»Gospodje s ta boljšimi kuglicami«, samo štejte svoje večvredne glasove, če mislite, da bo vsled tega manj hudo, da so vas tudi v Beogradu našli za prelahke. Vsaj ena tolažba, da imate večvredne glasove, naj vam ostane sedaj, ko pišejo vaši pristaši pristopnice v druge stranke.

Gospodarska autarkija — vzrok evropske krize.

(Piše * * *.)

Borba, ki jo bijejo v nemškem Reichstagu polit. stranke za in proti sprejetju carinske tarife, je za trenutno stanje evropskega gospodarskega položaja nadvse značilna. Znano je, da so se ob ostrini delikatnega vprašanja: svobodna trgovina ali zaščitne carine? grupirali in razbijali tako predvojni kakor povojni angleški kabineti. Težino tega vprašanja so preizkusili zlasti Lloyd George, Bonar Law in Baldwin, ki je s to parolo — dobro izrabljajoč svetovno-gospodarsko konjunkturo — porazil delavsko stranko ter s takim pooblastilom zarisal novi pravec britanske politike. Anglija se je odločila za uvedbo zaščitno-carinskega kurza. Seveda brez kompromisa tudi v izpremenjeni situaciji ni šlo, in dominiji so dosegli znatne carinske olajšave glede trgovine med njimi in Anglijo.

Omenjena težnja Anglije po gospodarski osamosvojitvi ali autarkiji je izvirala iz posebnih okoliščin, ki jim je podlegla angleška produkcija Posledice te politike konstantne ekonomske izolacije so se kmalu pokazale. Angleški zgled je bil vabljiv za vse one dežele, kjer so si desničarsko-konservativne stranke polagoma osvojile politični teren. In sedaj je, kakor vidimo, prišla na vrsto tudi Nemčija. Nemški nacionalci in populisti so v nekam čudni koaliciji s sicer treznim centrumom uporabili priliko desničarske plime v ta namen, da izvedejo svoj gospodarsko-političen načrt. Georg Bernhard, znani publicist in gospodarski strokovnjak, je čisto pravilno zapisal, da tira Luthrova vlada radi profitov nekaterih veleindustrijskih koncernov ves nemški narod v gospodarsko izolacijo. Carinska tarifa, ki jo bičajo skozi celo vrsto plenarnih debat sedanjega Reichstaga, je naskok na gospodarsko-demokratične postulate majhne industrije, obrti in konsumenta. Izgovor Luthrove vlade, da gre za zaščito nemškega kmetijstva, ki da ne more prenesti poplave z ameriškim in ruskim žitom, je jalov, saj so se v nemškem tisku že nekateri ugledni junkerji izrekli proti tako pretirani zaščiti agrarne produkcije. Pomisliti je treba, da so vnesli v carinsko tarifo maksimalno-zaščitne carine na surovine in polfabrikate, ne da bi obenem poskrbeli za kompenzacijo glede izvoza srednje in male industrije. V tej nesorazmernosti je zapopaden konflikt, ki ga Bernhard že v najkrajšem času z gotovostjo pričakuje. Tedaj se bo pokazalo, da je desničarska vlada rodila s to carinsko predlogo politikum prve vrste. Jasno pa je tudi, da tvori ta nemški zgled nevaren prejudic: Poljska se je že odločila za isto carinsko doktrino in v kratkem času se že lahko zgodi, da bodo nastale revizije dosedanje carinske politike po raznih drugih državah, kjer so na vladi slično zainteresirani sistemi.

Težnja po gospodarski autarkiji je dobila potemtakem vidnega izraza v carinski politiki evropskih držav. Nobenega dvoma ne more biti, da je ta politika nezdrava ter da vsebuje klice poznejših konfliktov. Oglejmo si zemljevid današnje Evrope, pa se bodemo lahko prepričali o nemožnosti obstoja visoke zaščitno-carinske politike.

Za nas je pred vsem važno gospodarsko področje v Podonavju, ki se smatra kot nekaka prehodna baza za zveze med Orientom in okcidentom. Amerikanec Hines, ki mu je Društvo narodov poverilo študij donavskega vprašanja, je ugotovil, da se je tonaža celokupnega trgovskega brodovja na Donavi pomnožila sicer za 25%, da pa je trgovski promet v istem razmerju opešal. In to ni zakrivila samo gospodarska depresija današnje Evrope, pravi Hines. To je posledica sedmerih carinskih granic v tem osrčju Evrope...

Če torej pomislimo, da je politični sistem v današnji Evropi vsled svojih mnogoštevilnih hib pravi vzrok naraščanju življenskega standarda, se nam vrine tudi druga predpostavka, da so vsa stremljenja po popolni ekonomski zaokrožitvi državnih granic (saj te so običajno kongruentne s carinskimi) simptom nevarne krize, ki mora po tem programu nujno nastopiti. Autarkija je nemogoča v tem času, ko moderna tehnika povzročuje razvojne revolucije. Anglija je že v zagati: doba črnega premoga se nagiblje k zatonu, »beli premog«, t. j. elektrika, si osvaja svet in intenriviranje vseh mogočih prometnih sredstev je toliko, da med Parizom in Berlinom ni več skoro nikake relativne razdalje.

Evropa tvori eno samo integralno gospodarsko področje. Problem nove dobe ni, kako naj se zarije ta ali oni močnejši narod za okope zaščitnih carin in ekonomskega egoizma; vprašanje naše dobe je: kako naj si prebivalstvo Evrope uredi delitev produkcijskih funkcij, da bo mogoč epohalen preokret glede znižanja povprečnega življenskega standarda in z njim v zvezi gospodarska ter socialna pacifikacija Evrope. Borba v nemškem Raichstagu ni vredna visokega nivoja nemškega narodnega gospodarstva. Posledice, ki bodo sedaj nastale malone po vsej Evropi, pa si naj pripiše nemški narod, ker je izročil vso oblast političnim zastopnikom težke industrije.

Politične vesti.

= **Albin Prepeluh o političnem položaju Slovenije.** V »Kmetskem listu« je napisal Albin Prepeluh zanimiv uvodnik, v katerem jasno in točno ugotavlja dejstva iz naše slovenske politike. Albin Prepeluh izvaja: Sklenjeni politični sporazum obeh najmočnejših strank predstavlja le **prvo etapo h konsolidaciji naših državnih prilik.** Poseben pomen pa ima sporazum, ker stopa z njim na plan **organizirano ljudstvo**, ki bo udarilo na sporazum tudi svoj lastni pečat. **Slovenci so pri tem sporazumu ob strani** in to obžalujejo tudi Srbi in Hrvati. — Zadnja leta se je v Sloveniji ukoreninila navada, da se smatra za zastopnika Slovencev vsak, kdor je slučajno v dobrih osebnih in političnih stik z vladajočo stranko, pa čeprav mu slovensko ljudstvo ni izreklo svojega zaupanja. Ta **politična špekulativnost** je prešla tudi v državno upravo, **ki je zlasti zaradi tega postala neznosna, ker** strankarsko prikrojena. Toda **politični mandat Slovenije je v rokah SLS, ker ima od 26** slovenskih 20 mandatov. **Stranka pa se je** iz komoditete čisto omejila na cerkveno podlago in vsled tega onesposobila postati soodločujoči element v državi. To pa je v škodo vse Slovenije, ker so Slovenci vsled popolne izolacije SLS v državi obsojeni na **pobiranje drobtin.** Položaj je danes tak, da pridejo danes v poštev samo tri politične skupine: SLS, Zveza slovenskega kmetskega ljudstva in SDS. Vse ostale skupine so ali prešibke ali pa slone na takšnem idejnem temelju, da jim je vsako politično udejstvovanje nemogoče. **SLS se je izključila sama. Sklicevanje na načela in program takrat, ko gre boj v etapah, ni na mestu in je brezkoristno.** Politične stranke so tu zaradi tega, da v vsakodnevnih političnih in socialnih bojih osvoje kar največ mogoče. V takšnih situacijah, v kakoršnih se nahajamo že nekaj let, je mogoče, da je vse samo taktika, možna pa je ob tem tudi politika, ako so trenotki in situacije ugodni. — Izločena je tudi SDS, ker je vezala svojo usodo le na strankarske razmere v Beogradu in mislila, da se da ubiti »klerikalni zmaj« s pomočjo »beograjskega žandarja«. — Ker je SLS **še vedno legalna zastopnica slovenskega naroda in zato odgovorna** za vse, kar se v Sloveniji zgodi **ali opusti, je naloga Zveze slovenskega ljudstva samo ta,** da preko **Hrvatov prepreči** popolno izolacijo Slovencev. —**Slovenska ljudska stranka bo najbrže letos še enkrat in zadnjič pozvana,** da izvršuje mandat, za katerega se je potegovala pri volitvah. Tedaj se bo izkazalo, koliko je sedanje pisanje njenih listov resno. — Z ozirom na vse to smatrajo Srbi in Hrvati Slovence za bolno politično telo, ki ga treba ozdraviti s tem, da se okrepi med nami zavest svobode in samostojnosti. To pa more biti le plod duševnega preroda ljudstva, kar je težko delo. Kdor je teh misli, naj gre na to delo, ker najprej je setev in za njo šele pride tudi žetev.

= **Pot notranjega ministra v Liko** je imela po zatrdilu hrvatskih listov ta namen, da se minister na lastne oči prepriča, kako usodna je bila prejšnja politika, ki se je ravno v Liki najbolj brezobzirno izvajala. Ministra Maksimovića je spremljal dr. Pernar, ki je dal ministru podrobne informacije o vseh nasilnosti, ki so se godile v Liki. Maksimović se je na poti večkrat ustavil in govoril s kmeti ter se uveril, da je narod za sporazum in da je bil proti Beogradu le vsled krivic, ki so se vršile nad njim v imenu Beograda. Silno se je začudil min. Maksimović, ko je zvedel, da Plitvice niso mogle dobiti normalnim potom niti električne struje, ker so bili partizani nasprotni Plitvicam. Pot Maksimovića v Liko je popolnoma dosegla svoj namen in znova utrdila dobre odnošaje med radićevci in radikali.

= Včerajšnji »Slovenec« pravi, da bi bilo najbolje, če bi mi, ki neprestano zahtevamo, da sklene SLS sporazum z radikali in radićevci, povedali, kako bi ta sporazum moral izgledati. Mislimo, da smo »Slovencu« s svojim včerajšnjim uvodnikom v tem oziru že dovolj jasno odgovorili. Vsaj ena kardinalna zahteva Slovenije mora biti s sporazumom dosežena in za nas je čisto vseeno, na katero polaga SLS posebno pažnjo. Če pa se posreči, da doseže SLS s sporazumom o delu vlade še nekaj več, potem dvakrat čast ji! Preprečiti hočemo izolacijo Slovenije pri vseh važnih državnih vprašanjih, s tem pa je tudi že povedano, kakšen da naj bo sporazum. Podroben načrt pa ne moremo podati mi, temveč edinole SLS, ker ona odloči, kaj je njej najbolj simpatično. Sicer pa mislimo, da nam ni »Slovenec« hotel narediti tega poklona in zato naj ta kratka notica za danes zadostuje.

= **Cena beg je ozdravel** in je imel včeraj popoldne daljšo konferenco z dr. Ninčićem in pomočnikom zunanjega ministra Jovom Markovićem. Prijateljski odnošaji med Albanijo in našo državo so bili na konferenci poglobljeni.

= **Zopet umor v Bolgariji.** Na kolodvoru v Batanovih je bil umorjen vojvoda Asen Daskalov. Atentator je neznan in je pobegnil. Daskalov je pred štirimi leti vrgel v ministrsko ložo narodnega gledališča, v kateri se je nahajal Stambolijski z več ministri, bombo. Sedaj je sam postal žrtev atentata.

= **Boji Francozov v Siriji.** Angleški listi poročajo o novih bojih Francozov z Druzi. Francoski aeroplani so bombardirali vstaške vasi. Francoska okrepljenja napredujejo iz Damaska in Bejruta proti Druzom. Ministrski predsednik Painlevé je izjavil, da znašajo dosedanje izgube na mrtvih, ranjenih in pobeglih okoli 800 mož. Trdnjava Zuejda je sicer obkoljena, toda dobro založena s hrano in municijo, da ni nevarnosti za njen padec.

= **Belgija zahteva moratorij za izplačilo ameriškega dolga.** Po zadnjih vesteh so dospela pogajanja, ki jih vodi belgijska delegacija pod predsedstvom bivšega premierja Theunisa z ameriškimi delegati glede odplačila belgijskega dolga, na mrtvo točko. Belgijci so zahtevali desetleten moratorij, ker da so belgijske finance tako slabe, da ne bi prenesle niti najmanjšega odplačevanja medvojnih dolgov. Izgleda, da Amerika ni pripravljena dovoliti moratorija.

= **Zbližanje baltiških držav.** Po svojem potovanju po obmejnih državah je sprejel latiški zunanji minister Meierowicz novinarje in jim sporočil, da je bil v Kovnu dosežen sporazum med Latiško in Litvo. Sklenjena je bila arbitražna konvencija, ki naj zbliža obe baltiški državi. V kratkem bo tudi podpisana gospodarska pogodba. Latiška bi bila pripravljena skleniti tudi carinsko unijo, čemur pa Litva nasprotuje. — Splošno se opaža v zadnjem času veliko zbližanje med baltiškimi državami. To zbližanje silno podpira Velika Britanija, ki hoče ustvariti z zvezo Baltiških držav, kateri naj bi se pridružila tudi Danska, močan obroč proti sovjetski Rusiji. Obenem pa naj bi bila ta zveza protiutež proti francosko-poljsko-češkoslovaški zvezi.

Silno neurje v severni in srednji Evropi.

Po daljši hladni in deževni dobi so nastopili prejšnji teden vroči, prav poletni dnevi, ki so dosegli svoj višek v torek dne 11. t. m. Ta dan se je dvignilo živo srebro na 38 stopinj Celzija. Silna vročina, ki je ponehavala šele pozno zvečer, je obetala skorajšnji dež, ki naj bi ohladil razžarjeno in neznosno ozračje. To upanje se je tudi skoro izpolnilo, v mnogih krajih žalibog na katastrofalen način.

Iz Nizozemske prihajajo razburljiva poročila o silnem neurju, kakršnega tam še niso doživeli. Nad vso Nizozemsko, posebno hudo pa v vzhodnih pokrajinah, so divjale strašne nevihte in dežni viharji, ki so rušili poslopja, trgali strehe in dimnike kot papirnate igračke, prevračali težke vozove in ruvali stoletno drevje s koreninami vred. Najhujše je prizadet kraj Borculo, ki je bil vsled viharja skoro popolnoma razrušen. Pri tem so bile ubite štiri osebe, več sto ljudi pa je bilo ranjenih. Nad 2000 ljudi je brez strehe. Misli se, da bodo smrtne žrtve veliko večje, kot se je to moglo ugotoviti v prvih trenutkih. Telefonske in brzojavne napeljave so bile težje poškodovane, tako da je bil promet z Berlinom in Emdenom dalje časa pretrgan. Na mesto nesreče je bilo odposlano na pomoč vojaštvo. Po dosedanjih podatkih presega nastala škoda vsoto štirih milijonov holand. goldinarjev (okoli 120 milijonov dinarjev). Vsled neurja so bile razrušene številne železniške postaje, razne tovarne in električne centrale. Kako silovit je bil vihar, ki je bil enak ciklonu, dokazuje dejstvo, da je prevračal na postajah in progi polno naložene železniške vagone. Tudi železniški promet z Nemčijo je bil deloma ustavljen.

Slična poročila prihajajo tudi iz **Schleswig-Holsteina**, od koder poročajo, da je divjala v noči na 11. t. m. nad četrt ure trajajoča katastrofalna nevihta, ki je napravila v vsej pokrajini občutno škodo. Poleg močno poškodovanih stavb in drevja je docela uničena vsa žetev. Pokrajina nudi nad vse žalostno sliko razdejanja. Močno narasla voda je preplavila polje in vdrla v hiše. Na več mestih so izbruhnili vsled strele požari. Do sedaj so ugotovili enega mrtvega in deset težko ranjenih, dočim se lažje poškodovanih ni moglo prešteti.

Katastrofalno neurje na Češkoslovaškem.

Te dni je divjala po vsej Češkoslovaški huda nevihta, ki jo je spremljal ciklonu podoben vihar. Na več krajih, posebno v severno moravski oblasti, so nastale velike poplave in je bil mestoma ustavljen železniški promet. Škoda še ni ugotovljena. Na nekaterih progah bo počival promet več tednov. Iz nekaterih krajev se poročajo zanimive podrobnosti. V Přeromu je tekla voda po ulicah in vrtovih v potokih, s seboj je nosila vsakovrstne predmete, celo izruvana drevesa. Silna burja je razbila veliko število oken. Reka Bečva je dosegla 360 centimetrov nad normalo ter se razlila po njivah. Povodenj je zahtevala tudi človeške žrtve. Neki mladenič je stavil za sto Kč, da preplava reko Bečvo. Toda že v daljavi 10 metrov je zašel v vrtinec ter začel klicati na pomoč. Nihče od ljudi, ki so stali na bregu, se ni upal priskočiti lahkomišljenemu mladeniču na pomoč. Samo neka ženska je hotela to storiti, toda bilo je že prepozno, zakaj mladenič je med tem časom izginil v valovih. Njegovi tovariši, ki so ž njim stavili, so bili aretirani. V Starem Smokovcu je potrgala burja vse telefonske in brzojavne žice ter izruvala in polomila mnogo dreves. Bilo je tako, da ljudje niso mogli iz hiš. Z vil so izginili vsi okraski. Več napisnih desk je odnesel vihar na velike daljave. V Trenčanskih toplicah je zalila povodenj neki vlak sredi proge. V trenutku je bilo na obeh straneh celo jezero, tako da je izgledal vlak, kakor ladja. Potujoče občinstvo je bilo zelo preplašeno, ker se ni videlo, kakor daleč je seglo oko, nikjer suhe zemlje.

Nevihte v Sloveniji.

Z Bleda poročajo: Že predvčerajšnjim popoldne je pričelo tukaj močno liti in med dež se je mešala nekaj časa tudi toča. Ponoči pa se je izpremenil dež v močno neurje, katero sta spremljala neprestano grom in blisk. Med drugim je udarila strela tudi v poslopje g. Janka Florjančiča, ki se nahaja na križišču ceste, ki se cepi proti blejskemu kolodvoru. Puh strele je vrgel iz postelje petletnega sinčka g. Florjančiča ter ga omamil. Od strele so bili ožgani razni sobni predmeti, ki jih je mali deček, prišedši k zavesti, sam pogasil. Nevihta je prenehala šele zjutraj, dežuje pa še vedno naprej.

Tudi v **Selški dolini** je divjal velik vihar, tekom katerega so udarjale strele vsevprek. Treščilo je v cerkveni zvonik v Bukovcih nad Škofjo Loko, kateremu je zgorela streha.

Posebno hudo pa je divjalo neurje pod **Ljubljano na Igu**, v Tomišlju in na Škofljici. Okrog pol 5. ure popoldne so se pripodili izza Krima težki črni oblaki, iz katerih se je vsula med močnim nalivom na omenjene kraje in sosednje vasi kot kurje jajce debela toča. Vse žito, kar ga še niso požeti, in drugi pridelki, so bili dobesedno zbiti v zemljo. Toča je vsled zavijajočega viharja pobila na številnih hišah šipe ter padala skozi okna v stanovanja. Ozračje se je močno ohladilo in je bilo najti še v večernih urah v jarkih do ped visoko debelih ledenih zrn. Prebivalstvo je težko prizadeto in nujno potrebno hitre in izdatne pomoči. Škoda se bo danes uradno precenila.

Prosveta.

Pevec. Glasilo Pevske zveze. Leto V. Št. 7.-8. (julij avgust). Literarna priloga prinaša na uvodnem mestu poziv društva učiteljev glasbe na ustanovitev učiteljskega pevskega zbora v Sloveniji po vzoru sličnih čeških in moravskih udruženj. Kakor je misel izredno lepa, zaenkrat še ne verujemo v nje realizacijo, ker je pri nas za temeljit in resen zborovski študij premalo trdne volje in požrtvovalnosti. Pokretu pa želimo najlepši uspeh! — Prof. M. Bajuk nadaljuje s sestavkom »O taktu«, p. H. Sattner pa z razlago sekvence. Jakob Aljaž zabava čitatelje s svojimi pevskimi spomini, ki so zabeljeni z marsikatero smešnico. Vestniku Pevske Zveze slede poročila o delovanju v Zvezi včlanjenih društev in ocene novoizišlih skladb: M. Bajukovih Narodnih pesmi, E. Adamičevih 6 pesmi za mešani zbor (izšle v Gorici) in St. Premrlovih 6 ženskih zborov s spremljevanjem klavirja. Pod rubriko »Iz glasbenih listov« objavlja urednik zrna iz »Cerkvenega glasbenika«, »Našega čolnička«, »Sv. Cecilije« in »Slov. Učitelja«! Zakaj uredništvo »Pevca« nima nobene besede za »Zbore«, ki jih redno brezplačno prejema v oceno, nam ni umljivo. — V glasbeni prilogi je priobčen dobršen del E. Adamičevih izvrstnih »Svatovskih pesmi«, katere je lansko leto z velikim uspehom izvajal pevski zbor »Glasbene Matice« v Ljubljani, pod vodstvom g. Srečka Kumarja, komur so tudi posvečene. — »Pevca« prav radi priporočamo vsem našim zborom v naročbo.

—o—

Dr. Vladimir Ravnihar:

Slovenci in Italija na Jadranu.*

Delikatno je razpravljati o medsebojnem razmerju med Slovenci in današnjo Italijo napram jadranskemu problemu. Delikatno z ozirom na mednarodni značaj tega problema, delikatno pa tudi z ozirom na položaj Slovencev v državi SHS. Ves problem ima visokopolitično obiležje ter igrajo v njem vprašanja kulturnega in gospodarskega značaja le sekundarno, ker od politične rešitve tega vprašanja pogojeno, in zavisno vlogo.

V političnem pogledu Slovenci kot samostojni činitelji v meddržavnem smislu ne prihajamo v poštev, odkar smo po ujedinjenju s Srbi in Hrvati kot narod v političnem pomenu te besede bili žrtvovali svojo eksistenco na korist skupnosti ter se ž njimi stopili v eno edinstveno državo, od tega trenutka je prešla legitimacija do zastopstva in varstva tudi naših, specifično slovenskih interesov na državo samo in njene zakonite predstavnike. O tem nam St. Germainska, Rapallska, Rimska pogodba z različnimi konvencijami, ki smo jih že dočakali in jih še pričakujemo, ne puščajo nobenega dvoma. In prav tako ni nobenega dvoma, da smo Slovenci na žrtvenik celokupnosti morali položiti relativno največ žrtev — teritorialnih in ljudskih. Ne radovoljno in prav nič ne prikrivamo, da z vso mentalno reservacijo, ko smatramo te žrtve samo za začasne in oportune z ozirom na trenutno višjo silo. Vis maior, ki niti v zasebno-pravnih odnošajih nima za posledico moralne, ali celo pogodbene obveznosti.

O velikosti deleža naše lastne — slovenske — krivde na ustvarjenem prekarnem položaju, da smo morali kloniti pred višjo silo, da pa tudi danes odločilno ne posegamo vmes, bo pisala objektivno zgodovina. Prav tako, v koliko je opravičeno več ali manj prikrito očitanje, češ, da neopravičljivi egoizem legitimnih naših zastopnikov v diplomatski borbi z Italijo na eni ter njih desinteresement na slovenskih zadevah na drugi strani igra svojo posebno vlogo. Akti tega procesa še niso inrotulirani. Čakajo vestnega sodnika, da jih pregleda ter izreče sodbo. Zategadelj nam tudi še ne pristoja niti, da bi inkriminirali, niti da bi branili. Prikriti pa ne smemo, da je v Slovencih močno razširjeno mišljenje, da smo v računih, ki se obračunavajo na meddržavnem trgu, naši državi kompenzacijski objekt za interese, ki so odločujočim činiteljem bliže k srcu. Tej okoliščini se pripisuje, ako Italija ne samo napram našim rojakom in sedanjim svojim državljanom postopa brezobzirno in brutalno, prezirajoč njihova nacionalna čustva in najprimitivnejša človečanska prava, marveč poteza granice svoje interesne sfere daleč preko v mirovnih pogodbah na temelju zloglasnega Londonskega pakta jej priznanih strategičnih meja.

Kakor rečeno, nočemo inkriminirati, toda vidi se nam potrebno poudarjati, da bi bilo silno napačno s stališča naše države same, ako bi se na merodajnih mestih samo dal videz, kakor da Slovenci in naše ozemlje nismo prvoredni subjekt naše države zamisli. Smo naši državi antemurale napram italijanskim ambicijam, ki ga je treba najtrdnejše podzidati in skrbno izgraditi. Da smo Slovenci zmožni in sposobni, da prevzamemo to, mirno lahko rečemo, nalogo vitalnega pomena za našo državo samo, nam dokazuje vsa naša preteklost, ko smo vzlic svoji skromnosti in materielni revščini vesoljnemu nemštvu bili trd oreh, germanskemu valu zaščitni jez za slovanski Balkan, ko pa smo celo ofenzivno lahko nastopali napram mehkužnejšemu italijanskemu elementu ter je bilo v dobi pred svetovno vojno le vprašanje časa, da se severnemu Jadranu povrne njegovo slovansko lice.

Danes je vzlic temu, da smo integralni del lastne države, naše stališče neprimerno težje nego pred vojno. Ne samo, da so nas mirovne pogodbe z vsiljenjem nenaravnih mej zasekale v naš življenski živec ter ustvarile vsaj formalno neko dokončno stanje, je pa prav Italija mogla malodane do viška zadostiti svoji imperialistični misli in svojemu sacroegoizmu. Ona ščiti svojo pozicijo z vso integriteto svoje države, spretno izkorišča zapletene in neurejene mednarodne razmere, ki jej zlasti napram iztoku dajejo plein pouvoir. Tako v Rapallu, kakor za Reko je vrgla nemoteno na tehtnico svoj meč.

L'apetit vient en mangeant! Ako pozorno zasledujemo dogodke ter pazimo na več ali manj uradne ali poloficielne izjave, ki odmevajo z apeninskega polotoka, si o namerah naše sosede ne smemo delati iluzij. Banketni govori nas ne smejo motiti. Saj imajo, kakor tudi premišljene deklamacije o »iskrenem prijateljstvu« le namen, da nam prikrijejo prave namere.

Kdo naj bi prezrl glas italijanskega parlamenta, ki govori o Dalmaciji kot terra irredenta, o Jadranu kot mare nostro. To je glas fašizma, ki pa je danes pol oficielne Italije In ne vem, si je li naše »ministarstvo inostranih dela« zabeležilo oni članek »Giornale d'Italia«, ki je izšel prilikom razmotrivanja o ženevskem garancijskem paktu in ki zaključuje z besedami, da bi se mogla meja na Brennerju le pogojno zahtevati, da pa se mora Italija diplomatsko in vojaško pripraviti na mnogo večjo in verjetnejšo nevarnost ogroženja italijanske iztočne granice. To je janso povedano. Migljaj s kolom. Da Italija, govoreč o »ogroženju«, misli na ofenzivo, za poznavalce razmer ne more biti nobeno razočaranje.

Na zapad Italija nima nikakega izhoda ... ne v osvajalne, ne v gospodarske svrhe. Amerika, ki je bila do nedavna zatočišče vsega njenega proletariata, ji je prav tako kakor nam in kakor ostalim evropskim državam zaprta. Tripolitanija, no, to je bolj prestižno nego lukrativno vprašanje — do preklica. Zategadelj si hoče Rim odpreti vrata na Balkan in to na stežaj, zajedno pa si držati prosto pot v Evropo. To pot ji zapiramo Slovenci.

Podrejenega pomena je, bo li njeno prodiranje na iztok pénétration pacifique, ali pa bo v to svrho Italija uporabila efikatnejša sredstva. Saj ni še dolgo temu, ko je prav resno mislila, da s pomočjo Madžarske, Bolgarske, Grške in celo Rumunske, svoje latinske sestre, skuje železen obroč okoli jugoslovanskega života. Za svojo prvo etapo smatra Albanijo. Niso to samo njene muhe, ni pri tem samo imperializem gonilna sila, ni samo napihnjenost malega Morica, pot na iztok ji je potreben, da si ohrani svoje vsakdanje življenje. Današnje cvetje njenega gospodarstva so umetne rože brez korenin in življenskega soka. Povojna konjunktura mu daje lep videz. Čim pridejo normalne razmere, se bo pokazala vsa izumetničenost današnje ekonomske veličine.

Primer, da je njena trgovska bilanca napram Jugoslaviji močno pasivna, govori cele knjige. Po podatkih centralnega statističnega urada v Rimu je Italija v prvih treh mesecih l. l. uvozila iz Jugoslavije za 180,194.743 lir blaga. Izvozila pa samo za 109,026.048 lir svojih produktov. Naravno je, da mora Italija najti sredstva in pota, da si odpre tržišča za svojo industrijo.

Priznati je treba, da se Italija zaveda svojega resnega in resničnega položaja, da pa njene vlade tudi preudarno iščejo izhodov. Z velikimi žrtvami so dvignili Trst, ki je bil v opasnosti, da na korist Benetkam in Genui usahne. Nismo prezrli dejstva, da je italijanska vlada v poslednjem času priskočila na pomoč trgovskemu svetu na Reki s 25 milijoni lir cenenega kredita. Industrijalcu na Reki je ta kredit na razpolago proti 4%. Naš trgovec na Sušaku ga mora plačevati po 20 do 30%. Pa konkuriraj, če moreš!

Ako ta primer sporedimo s prilikami v naši državi, kjer obstoji tendenca, da se n. pr. industrija v Sloveniji demontira, češ da je preblizu državne meje, vidimo veliko razliko o pravem pojmovanju, kako ščititi provincialne interese s pogledom na celokupnost. Mi, kakor da smo sklepali mirovne pogodbe zo to, da se pripravljamo za bodoče vojne. Italija — najkrepkejše fundira svojo granico, ne z utrdbami in oklopnimi stolpi, nego z intenzivnim ojačenjem na gospodarskem polju, z razmahom svoje industrije, s trgovskimi pogodbami, s prometno tarifno in carinsko politiko.

S tem prihajamo na izhodišče teh naših razmotrivanj. Od Italije Slovenci in Hrvati, obvladajoči severovzhodni del Jadrana, nimamo pričakovati ne sentimentalnosti, ne pardona. V nas vidi svoj eksploatacijski, da ne rečemo osvajalni objekt. Mi sami ne moremo odoleti njenemu ekspanzivnemu stremljenju. Zapuščeni ali zanemarjeni od celokupnosti naše države moramo kloniti, toda z nami bo uklonjena tudi celokupnost. Tega naj se zavedajo — »merodajni činitelji«. Res tua agitur.

---

*Priobčeno v jadranski številki »Bankarstva«.

Jugoslovenski denarni trg.

(V» Oesterr. Volkswirtu« je objavil dr. Velimir Bajkić sledeč zanimiv članek.)

Jugoslovenske banke plavajo v taki preobilici denarja, da se današnje stanje lahko primerja brez nadaljnjega s časi največje inflacije. Eskomptni portfej Narodne banke, ki ni nikdar prekoračil 1400 milijonov dinarjev, je nazadoval za 250 milijonov, pri čemur je treba upoštevati, da znaša oficijelna obrestna mera 6%, privatni diskont pa 16 do 24%. Terjatve Narodne banke iz tekočih računov so zrasle tekom zadnjih dveh tednov za 150 milijonov dinarjev ter so prekoračile vsoto 400 milijonov. Ta zaklad denarnega trga se hrani za nakup žetve, ki bo še bogatejša od lanske. Tudi inozemski izvozniki imajo pripravljen velik kapital, da se izognejo napredujočemu porastu dinarja. Del tega kapitala izvira iz inozemskih kreditov, ki so jih dobile letos ne samo banke, temveč tudi posamezna velika podjetja. Najmanj govore banke o tem, da je nastal velik del teh bogatih rezerv v blagajnah le vsled zmanjšanja drugih aktiv. Vsako količkaj dobro fundirano podjetje skuša najti z vsemi sredstvi izhod iz neprimerno dragih bančnih dolgov. Pod takimi okoliščinami je konto dobička v bančni obrti močno ogrožen. Voditelji jugoslovenskih bank so postali silno nervozni ter se tolažijo vsi z upanjem, da prinese vnovčenje žetve temeljit preokret. Sedaj jim je postalo nakrat financiranje izvoza najboljša uporaba finančnih sredstev.

Toda zelo verjetno je, da bodo doživeli voditelji bank razočaranje. Ne pomislijo namreč, da se jugoslovenska agrarna produkcija ne izvaža več s tako mrzlično brzino, kakor se je godilo to večinoma pred vojno. Notorično je, da se izvažajo še danes, ko zori že letošnja koruza, velike množine lanske koruze. Bogata žetev v Evropi, nizke cene na svetovnem trgu in še nižje cene v dinarjih bodo izvoz agrarnih proizvodov močno zavlekle. Vnovčenje žetve najbrže ne bo imelo za posledico nobenega pomanjkanja na jugoslovenskem denarnem trgu. Jugoslovenske, banke ne poznajo pravih vzrokov svoje abnormne denarne likvidnosti. Iskati je vzrok temu največ v gori omenjenih okoliščinah, v veliki meri pa tudi v poslovni politiki bank, ki se da karakterizirati v kratkem tako-le:

Med inflacijo so odvrgle banke načela zdrave poslovne politike, radi česar so prišle pozneje v položaj skrajne imobilnosti. V l. 1924 so bili trenutki, ko so plačevale tudi največje banke z vpisi v dobro. Oseka denarja v blagajnah je bila tako velika, da bi ogrozila solvenco posameznih bank, če se ne bi bili medtem prilagodili plačilni običaji temu stanju. Mesece dolgo so nihale številne banke med življenjem in smrtjo. Pod takimi okoliščinami so se naučili bančni ravnatelji abecede bančne politike, ki se je nauče v drugih državah še tekom učne dobe. Pravtako, kakor je nekdanji predsednik banke Crédit Lyonnais, Henri Germain, med krizo l. 1878 obljubil bogu Merkurju, da bo vedno čuval z budnim očesom nad likvidnostjo svojega zavoda, v slučaju, da mu pomore premagati težkoče, so postavili ravnatelji jugoslovenskih bank vse svoje delovanje v službo mobilizacije. Tako so postale vse banke, ki so preživele krizo, izredno mobilne. Strah bančnih voditeljev pred imobilizacijo je postal — po zakonu o akciji in reakciji — tako velik, da smatrajo dostikrat najregularnejšo in najbolj zdravo kreditno operacijo za nevarno. Pred tremi leti jim ni bilo nobeno podjetje dovolj slabo, da ga ne bi smatrali kredita nevrednim; danes se jim ne zdi nobeno dovolj dobro, da bi bilo vredno kredita. Sedaj bi pa investirali svoj denar najrajše v državnih zadolžnicah — in sicer v najbolj likvidnih. Bančni ravnatelji si izstavljajo s tem v drugič ubožno spričevalo. Pred par meseci so skušali opravičiti to poslovno politiko abstinence z naredbo o prisilni poravnavi. Na njihovo iniciativo je bila ta naredba pred štirimi meseci ukinjena, vendar pa se ni izpremenila njihova abstinenca do kreditnih zahtev narodnega gospodarstva. Temeljno načelo gospodarskega delovanja bo prisililo banke k temu, da bodo izvrševale svoje narodnogospodarske dolžnosti, kajti trajno je nemogoče, da bi znašal privatni diskont 18%, reportna mera pa 8%. Izginjajoči dohodki jih bodo prisilili k aktivni poslovni politiki.

O LAJŠANA PLAČILA ZA
OBLEKE DAJE
O. BERNATOVIČ

SESTOPI Z RATITOVCA NA OTOČE IN PODNART.

Kakor čujemo, je Avtomobilska družba Škofja Loka-Železniki sklenila, da vozi odslej ob začasni udeležbi turistov ob nedeljah in praznikih do vštevši 13. septembra avtobus od turistovskega vlaka, ki prihaja ob 6. v Škofjo Loko, do Češnjice odnosno Železnikov in potem zvečer nazaj k prvemu vlaku, ki odhaja iz Škofje Loke ob 20.31. Turiste, ki si izberejo sestop z Ratitovca na Otoče ali Podnart, opozarjam, da se drže sledeče poti: Ratitovec—planina Pečana, od ondotnih sirarn na desno (leva pot vodi v Bistrico in Nomenj) čez Bohinjsko in Milpogled do Egrove, lovske koče na Mosteh, odtod vedno ostro navzdol do potoka Češnjice, potem položno do Dražgoš, skozi Dražgoše in njene dele Pri cerkvi in na Pečeh (dobre gostilne), do sedla P o v r š n i c e. Na tem sedlu se steka 6 markiranih potov pri starem znamenju. Pazite zato na napise, da ne zaidete navzdol ali v Selca ali pa v Lajše; držite se vedno na levo in v enaki višini! Sicer pa je ondi še posebe tabla, ki vam kaže pot na Jamnik, Otoče in Kropo. Oni, ki hočejo na O t o č e, kar predvsem priporočamo, gredo po že omenjeni v i š i n s k i poti čez Podblico, Jamnik, Golobrdo in potem ves čas n a r a v n o s t po slemenu Barigle, Kresa in hriba Kamnegorice, dokler ne dospejo pri Brezovici v dolino Lipnice; tu gre pot od Pirčeve tovarne žičnikov na levo malo navzgor do Dobrave (dobra gostilna V. Pogačnika) in odtod v četrt ure navzdol do postaje Otoče. Cela hoja z Ratitovca na Otoče traja, lagodno računano, kvečjemu 6 ur, ako pa stopiš hitreje, (ne da bi tekel) 5 ur, tako da moraš z Ratitovca oditi za prvi vlak (19.31) ob pol dveh, za drugi pa ob treh. Za Podnart priporočamo pot do Golobrda mimo Jamnika in po markirani poti kmalu za vasjo na Dobro Češnjico, odtod na Ovšiše in Podnart. Na noben način ne smeš pred Jamnikom kreniti na desno, sicer prideš doli v Nemilje in moraš potem, kakor se je to, žal, pripetilo turistom ob otvoritvi Krekove koče, hoditi še dvakrat navzgor in navzdol po poljšiških grapah.

O GLEDALIŠKI SEZONI 1924/25 V BEOGRADU, LJUBLJANI IN ZAGREBU.

Naša kraljevina ima troje državnih centralnih gledališč in sicer: Narodno pozorište v Beogradu, Narodno gledališče v Ljubljani in Narodno kazalište v Zagrebu. V nastopnem podajamo nekaj statističnega pregleda o izvršenem delu tekom sezone 1924/25, ki je trajala od 1. avgusta 1924 pa do 31. jul. 1925.

A. **Narodno pozorište v Beogradu** je priredilo tekom te sezone 479 rednih predstav, in sicer: 309 dramskih, 149 opernih in 21 baletnih. Vseh izvajanih del je bilo 94, in sicer: 66 dram, 25 oper in 3 baleti. Drama je imela 12 premijer, 9 repriz, ki so bile popolnoma na novo naštudirane, in 35 del iz tekočega povojnega repertoarja.

Premijere so bile sledeče: Petrović: Čvor (11); Andrejev: Ne ubijaj (3); Bataj: Svadbeni marš (13); Čehov: Ivanov (6); Benavente: Roka roko umije (9); Strindberg: Nepogoda (5); Andrejev: Misel (3); Jušković: Priča o g. Soljkinu (5); Sofoklej: Antigona (2); Nicodemi: Zora, dan, noč (8); Fraccarolli: Mala Biraghi (12); Geraldy i Spitzer: Kad bi htela (7).

Reprize pa so bile sledeče: Vojnović: Smrt majke Jugovića (10); Predić: Golgota (8); Schönthan: Ugrabljene Sabinke (9); Čehov: Ujek Vanja (1); Moliere: Gradjanin plemič (6); Brackvogel: Narcis (3); Dumas: Kean (9); Emeri i Cormon: Dve sirotici (3); Brizbar: Pariška sirotica (9).

Izmed ostalega repertoarja so se vprizorile med drugim drame, ki so bile že tudi v našem repertoarju: Kosor: Požar strasti (2); Nušić: Narodni poslanec (7); Petrović: Ploha (2); Blumenthal: Pri belem konjičku (2); Ibsen: Nora (2); Knoblauch: Faun (3); Perzinski: Ašantka (1); Šekspir: Otello (4); Beneški trgovec (2); Thomas: Charleyeva tetka (1) itd.

Opernih predstav je bilo 149, in sicer se je pelo 25 oper, izmed katerih so bile 4 premijere in 3 popolnoma novo naštudirane.

Premijere so bile sledeče: Donizetti: Don Pasquale (5); Smetana: Poljub (5); Verdi: Aida (7); Rimski Korzakov: Carska nevesta (4).

Balet je imel 21 večerov, vselej po dva baleta na sporedu. Na novo je bilo naštudirano: Čajkovski: Labudje jezero. Dajala sta se pa tudi baleta: Copelia in Seherezada.

Poleg rednih predstav, ki jih je dala uprava, so bila razna gostovanja: Hudožestveniki (13), Narodno gledališče v Ljubljani (3), Narodno gledališče v Novem Sadu (1), potem razni koncerti, Sokolske akademije, dobrodelne prireditve, dramatična šola itd. Tako, da je bilo vseh prireditev v sezoni 575, in to v Novem gledališču in v Maneži.

B. **Narodno gledališče v Ljubljani**. Tekom sezone 1924/25 je priredila uprava 412 predstav; od teh jih je bilo v dramskem in opernem poslopju 408, in sicer 215 v drami in 193 v operi, 3 v Beogradu in Sienkiewiczeva proslava v drami. Vprizorilo se je 56 del, in sicer 26 slovenskih, 19 romanskih, 10 germanskih in 1 grško delo.

Drama je vprizorila 27 del, od teh 16 novitet, 2 reprizi in ostale iz prejšnjega repertoarja.

Novitete so bile sledeče: Meško: Pri Hrastovih (9); Nušić: Sumljiva oseba (12), Narodni poslanec (8); Župančič: Veronika Deseniška (17 in 1); dr. Remec: Magda (7); dr. Lah: Pepeluh (12); Golar: Vdova Rošlinka (15 in 1); Dostojevski: Stričkove sanje (10); Andrejev: Misel (6); Glass in Klein: Firma P. B. (11); Rostand: Cyrano de Bergerac (12); Pirandello: Šestero oseb išče avtorja (9); Nicodemi: Zora, dan, noč (9); Ibsen: Rosmersholm (8); Aristofanes: Lizistrata (9); Benavente: Roka roko umije (7).

Na novo sta se vprizorili: Cankar: Pohujšanje v dolini šentflorjanski (8 in 1) in Tolstoj: Moč teme (8).

V ostalem so se še vprizorila iz starejšega repertoarja: Veber in Corsse: Paglavka (11); Ogrizović: Hasanaginica (1); Šekspir: Hamlet (4); Othello (2); Milčinski: Mogočni prstan (4); Nestroy: Danes bomo tiči (4); Lenormand: Izgubljene duše (8); Tučić: Golgota (3); Langer: Kamela skozi uho šivanke (1). Proslavil se je tudi spomin slavnega pisatelja Sienkiewicza.

Opernih predstav je bilo 188, pelo se je 27 oper, izmed teh je bilo 10 slovanskih, romanskih 12 in germanskih 5. Komponisti: Verdi 36 krat, Rimski Korzakov 18, Strauss 14, Blodek 13, Mascagni 13, Puccini 11, Leoncavallo 9, Dvořak 9, Čajkovski 8, Bizet 8, Mozart 8, Thomas 8, Donizetti 7, Foerster 7, Vilhar 7, Cornelius 6, Janaček 6, Smetana 6, Rosini 3, Offenbach 2, D'Albert 1.

Novitete so bile sledeče: Rimski Korzakov: Majska noč (9); Vilhar: Lopudska sirotica (7); Mozart: Don Juan (8); Donizetti Don Pasquale (7); Cornelius: Bagdadski brivec (6).

Povsem na novo so se naštudirale sledeče opere: Blodek: V vodnjaku (13); Mascagni: Cavalleria rusticana (13); Strauss: Netopir (14); Dvořak: Rusalka (9); Verdi: Trubadur (10); Puccini: Boheme (9); Leoncavallo: Glumači (9); Offenbach: Hoffmannove pripovedke (2).

Balet je na novo naštudiral: Bittne: Smrtna tarantela (7); Elenau: Cvetice male Ide (7) ter razne karakteristične plese.

Poleg tega je bilo v obeh gledališčih še 14 drugih prireditev, tako, da se je igralo 426 večerov.

C. **Narodno kazalište v Zagrebu** je imelo v poslopju na Wilsonovem trgu tekom sezone 335 predstav, in sicer 166 dramskih, 141 opernih, 27 baletov in 1 opereto. Poleg tega še 23 opernih predstav na gostovanju v Dubrovniku in Splitu. V teh predstavah se je odigralo 91 del, in sicer: 42 dram, 35 oper, 13 baletov in 1 opereta. Od teh je bilo: 43 slovanskih, 31 romanskih, 15 germanskih in 2 madžarski deli.

Premijere so bile: Begović: Božji človek (7); Dimović: Baš Celik (1); Krleža: Michelangelo Buonarotti (4) in Adam in Eva (3); Dimitrijević: Pirovanje (1); Andrejev: Misel (7); Winaver: Knjiga o Jobu (7); Linger: Kamela skozi uho šivanke (9); Shaw: Djavolov učenik (9); Sveta Ivana (1); Pirandello: Šestero oseb išče avtorja (7); Calderon: Gospodju djavolica (6); Molnar: Liliom (6).

Na novo so se vprizorila sledeča dela: Popović: Kir Janja (10); Petrović: Čvor (7); Nušić: Naša deca in knez iz Semberije (2); Šekspir: Kar hočete (9); Strindberg: Oče (6).

Opera je imela 4 premijere: Dobronić: Dubrovački diptihon (3); Rimski Korzakov: Carska nevesta (11); Musorgski-Čerepnjin: Soročinski sejem (1); Smetana: Poljub (6).

Na novo izvežbala in insceniralа so se sledeča dela: Čajkovski: Pikova dama (9); Gounod: Faust (3); Wagner: Lohengrin (9).

Balet je vprizoril Baranovićevo noviteto: Cvetje male Ide in 12 del starejšega repertoarja.

Poleg tega so bila še razna gostovanja (Hudožestveniki, Osijek), koncerti, dramatična šola, sokolske akademije, dobrodelne predstave in Narodno kazalište je igralo na svoj račun tudi v gledališču v Tuškancu, kjer je vprizorilo tekom sezone 75 dramskih in 56 operetnih predstav. Tako je bilo vseh prireditev skupaj 528.

Toliko o repertoarju Narodnih gledališč v državi tekom sezone 1924/25. Ob priliki pa priobčimo načrt repertoarja vseh treh gledališč za sezono 1925/26.

Dnevne vesti.

VPRAŠANJE GLAGOLICE.

Nekateri ljudje niso srečni, če ne narede vprašanja tudi tam, kjer ga ni. Prav gotovo ni v Sloveniji nikogar, ki bi želel čitati molitvenike v glagolici. Vsaj dvomimo, če je v vsej Sloveniji le deset neobražencev, ki bi znali čitati to najbolj okorno in najbolj zastarelo pisavo. Kljub temu pa se najdejo ljudje, ki se navdušujejo za glagolico in ki zamerjajo, če ni vse navdušeno za glagolico kot liturgični jezik, ker je glagolica pisava starih Slovenov. Argument, ki je po svoji jasni površnosti nad vse značilen za posili-častilce glagolice.

Če se že menja liturgičen jezik, potem je po našem mnenju edino pametno, da zameni latinščino sedanja slovenščina, ker samo na ta način se bo doseglo, da bo tudi najbolj preprost vernik razumel liturgičen jezik. Če pa se zameni latinščina z glagolico, potem smo prišli iz dežja pod kap. Če nismo sploh na slabšem, ker velik del našega naroda razume vsled praktičnih molitvenikov latinske obrede, dočim glagolice nihče niti čitati ne zna.

Končno smo pa tudi tega neskromnega mnenja, da je raba latinskega ali glagolskega liturgičnega jezika samo stvar vernikov, ne pa politikov. In naša država ne bo niti najmanje bolj trdna, če bo bral duhovnik mašo v latinskem ali glagolskem jeziku. Dobiček bo tu le tedaj, če jo bo bral v slovenskem jeziku. Pač pa more novotarija, s katero velik del naroda čisto gotovo ne bo soglašal, razburiti duhove in to absolutno po nepotrebnem.

Zato mislimo, da naj tisti, ki so brez potrebe pokrenili vprašanje glagolice, svojih lavorik iščejo na drugem polju.

— **Stjepan in Pavle Radić** sta se peljala včeraj skozi Ljubljano na Bled. Na kolodvoru je pozdravil St. Radića veliki župan dr. Baltič.

— **Omiljenje odplačevanja zaostalih davkov.** — Finančna delegacija objavlja uradno: V seji izvršilnega odbora SDS za ljubljansko oblast dne 8. t. m. je poročal bivši pomočnik ministra za šume in rude g. Mohorič po »Jutru« z dne 11. t. m. med drugim sledeče: »Zato smo posebno pozornost posvečali umiljenju odplačevanja zaostalih davkov z dovolitvijo večjega števila in daljših obrokov. Generalna direkcija neposrednih davkov je na intervencijo dr. Žerjava izdala delegaciji tozadeven nalog, ki pa žalibog v praksi ni dosegol zaželjenega efekta.« — Finančna delegacija ugotavlja, da **ni prejela od generalne direkcije nikakega odloka**, da naj se dovoljujejo obroki v večjem številu in z daljšimi termini.

— **Novi pravilnik o prodaji denaturiranega špirita.** — Finančno ministrstvo je predpisalo nov pravilnik o prodiji denaturiranega (gorilnega) špirita, po katerem se sme prodajati v zaprtih posodah po pol litra. Te posode se morajo napolniti in zatvoriti v tvornicah ali veleprodajalnah špirita. Na steklenicah mora biti označeno ime tvrdke ali veleprodajalne.

— **Telegrafska zveza s Curihom.** Švicarska telegrafska direkcija je ponudila našemu ministrstvu za pošto in brzojav, da se vzpostavi med Beogradom in Curihom direktna telegrafska zveza. Predlog je proučila posebna komisija v poštnem ministrstvu, nakar je bil sprejet. Imenovane so obojestranske delegacije za podrobne razgovore.

— **Uradniška stanovanja.** Ministrstvo financ je odobrilo kredite do pol milijona dinarjev za zgradbo uradniških stanovanj. Potrebno zemljišče v Beogradu je že kupljeno ter so se gradbena dela začela. S tem kreditom hočejo zgraditi 10 manjših hiš iz betona.

— **Niške železniške delavnice.** Obrtna šola železniških delavnic v Nišu sprejme s 1. septembrom 50 učencev.

— **Kovani denar prihaja.** Dne 17. t. m. prispe v Beograd 10 vagonov novega kovanega denarja po 2 Din, ki se razdeli med Beograd, Zagreb in Ljubljano. Drugi transport kovanih novcev po 2 Din prispe 26. t. m. in je določen za Bosno in Hercegovino. Tretja partija pa pride v Solun in je določena za Niš, Skoplje in Bitolj. Za tem denarjem pridejo komadi po 1 Din in po pol dinarja.

Razdelitev čistega dobička državne razredne loterije. Čisti dobiček 9. kola državne razredne loterije znaša 909.000 Din. Poljedelsko ministrstvo je sklenilo, da se razdeli ta dobiček kot subvencija med poljedelske šole in druge kmetijske institucije. Majhen del se razdeli tudi v obliki podpor med siromašne obrtnike in poljedelce.

— **Mednarodni kongres za psihologijo.** Dne 1. septembra se vrši v Kasslu mednarodni kongres za psihologijo. Na kongres so povabljeni tudi psihologi iz Jugoslavije. Našo državo bo zastopal dr. Laza Stanojević.

— **Razpisana mesta.** Pri velikem županstvu mariborske oblasti je razpisano mesto rečnega mojstra z zvaniškimi prejemki s sedežem v Gornji Radgoni. Prošnje je vložiti do 5. septembra 1925. — Predsedništvo okrožnega sodišča v Novem mestu razpisuje mesto sodnega sluge pri okrajnem sodišču v Kostanjevici in mesto sodnega sluge pri okrajnem sodišču v Metliki. Prošnje je oddati do 15. septembra 1925. — Glede podrobnosti glej »Uradni list« štev. 76 z dne 11. avgusta 1925.

— **Izpremembe v državni službi.** Okrožni zdravnik v Planini nad Sevnico dr. Ljudevit Grünwald je podal ostavko na državno službo. Za sodnega slugo pri okrajnem sodišču v Doljni Lendavi je imenovan vojni invalid Josip Majerič v Vidanovih pri Ljutomeru, sodni sluga Matija Škafar pa je od okrajnega sodišča v Doljni Lendavi premeščen k okrajnemu sodišču v Murski Soboti.

— **Duhovniške izpremembe v mariborski oblasti.** Stolni dekan dr. Ivan Tomažič je postal škofov hišni prelat, dr. Anton Jarovšek ter dekan Ivan Rotner in dr. Kruljec pa častni tajni komorniki. Janez Toman, župnik v Vojniku, je imenovan za dekana dekanije Nova Cerkev in obenem za škofovega duhovnega svetovalca.

— **Obrtnonadaljevalne šole v Sloveniji.** Za naš obrtniški stan je strokovna šolska izobrazba velevažna. Obrtniškemu naraščaju (vajencem) pa nudijo to izobrazbo specielno v to prikrojene obrtnonadaljevalne šole, katere so po zakonu dolžni obiskovati vajenci in vajenke za časa učne dobe. Za minulo šolsko leto 1924-25 je obiskovalo pouk 6860 vajencev na 66 obrtnonadaljevalnih šolah, poleg teh pa še 783 trgovskih vajencev in vajenk na 8 trgovskonadaljevalnih (gremijalnih) šolah; skupaj v obeh panogah 7643 vajencev po številu. Uradno je ugotovljeno, da je nad 12 do 13 tisoč vajencev in vajenk po raznih strokah zaposlenih v Sloveniji. Zato je nujno potrebno, da se letos pred začetkom šolskega leta zganejo merodajni faktorji, občine, obrt. zadruge, obrtne oblasti, šolska vodstva v onih krajih, kjer so bili do sedaj vajenci brez šolskega pouka — ter ustanove splošne obrtnonadaljevalne šole. V prvi vrsti so poklicane občine, pa bi se moralo po več občin združiti za eno šolo, ker le na ta način bo mogoče nuditi vsem vajencem tudi po deželi šolski pouk. Za že obstoječe šole se pa priporoča pritegniti vse bližnje okoliške vajence iz drugih občin v te šole proti povrnitvi stroškov za vajenca. Upamo, da se bodo prizadeti krogi zganili, ki so po zakonu dolžni skrbeti za obrtniški naraščaj, da ne bo zopet mnogo vajencev po deželi ostalo brez šole.

— **Koliko je radioaparatov v Jugoslaviji.** Po uradnih podatkih je sedaj v Jugoslaviji 573 radioaparatov, in sicer v Zagrebu 226, v Novem Sadu 133, v Beogradu 126, v Ljubljani 51, v Sarajevu 35, v Splitu 32 in v Skoplju 5.

— **Vrelec nafte v plamenih.** Pri vrtanju petrolejskega vrelca v okolici Floešta v Rumuniji je zadel jekleni sveder na kamen. Odletela je iskra, vsled česar se je užgala nafta. Nastala je silna eksplozija, nakar se je dvignil iz jame ogromen plamen, ki ga je bilo videti na daljavo 100 km, torej celo iz Bukarešte. Vse gašenje je bilo zaman, ker se vsled vročine gasilci niso mogli približati gorečemu vrelcu. V obsegu 200 m je požar uničil vse. Eden delavcev je živ zgorel. Nekaj sosednjih vasi so morali evakuirati. Ker si oblasti niso mogle drugače pomagati, je začela artiljerija streljati v gorečo jamo s topovi. Mislili so, da bodo s tem jamo zasuli in ogenj zadušili. Medtem je bil rezultat ravno nasproten. Nastalo je še nekaj novih eksplozij, vsled česar je zavzel ogenj še večje dimenzije. Nerazumljivo je, da se niso vneli tudi sosednji vrelci nafte. Goreči vrelec so morali prepustiti njegovi usodi. Ogenj bo ugasnil sam od sebe, ko pogori vsa nafta.

— **Stavbena nesreča v Budimpešti.** V Budimpešti se je pripetila zopet velika stavbena nesreča. Dvigali so streho neke meščanske šole. Pri tem so izpodrsnila dvigala, streha je padla s poslopja ter pokopala vse delavce. Dve osebi sta bili ubiti, 26 pa težko ranjenih.

— **Smrtna letalska nesreča.** Iz Oslo poročajo: Te dni se je ponesrečilo na vojaškem aerodromu v Kiellerju letalo, v katerem sta se nahajala letalski poročnik Arentz ni meteorolog Calwagen, ki sta podvzela polet v svrho meteorologičnih opazovanj. Letalo se je popolnoma razbilo, letalca sta bila ubita. Calwagen je bil ravnatelj meteorologičnega observatorija v Bergenu. Med Amundsenovim poletom na severni tečaj je vodil vremensko poročevalsko službo na Spitzbergih.

— **Nesreča v gorovju.** Dve anražirani dunajski hribolazki, gospodična dr. Firgau in gospodična Paschkies sta podvzeli te dni turo na Galenstock. Ob 7. zvečer je gospodični Paschkies spodrsnilo, vsled česar je padla v tri in pol metra globoko razpoko ledenika. Vodnik je sicer takoj pričvrstil cepin ter spustil v razpoko rešilno vrv, toda ponesrečena gospodična je bila v razpoki tako zagvozdena, da se ni mogla ganiti. Ko je uvidel vodnik, da so vsi uspehi zaman, se je podal v poldrugo uro oddaljeni fort Funka, odkoder se je vrnil z vojaško rešilno ekspedicijo, ki je izvlekla ponesrečeno hribolazko ob 11. zvečer mrtvo iz razpoke. Zdravnik je ugotovil, da se je gospodična zadušila.

— **Umor v Bratislavi.** Obtežilni materijal zoper gospodinjo univerzitetnega profesorja dr. Rosena se vedno bolj množi, tako, da je kriminalna policija že prepričana, da je Neumannova sama storilka ter da je izvršila dvojni umor brez tuje pomoči. V spalni sobi umorjenega profesorja so našli črno masko, narejeno iz svilene nogavice, pri umorjenem čevljarskem mojstru pa kladivo, ki je last Neumannove. Samokresa, s katerim je bil ustreljen dr. Rosen, doslej še niso mogli najti. Umorjenega profesorja in njegovo gospodinjo so smatrali v Bratislavi za zakonca. Gospodinjo so nazivali povsod »gospa profesorjeva«. Nosila je celo poročni prstan. Ženska trdovratno taji. Adoptivna hčerka in njen mož sta se vrnila v Bratislavo, kjer bosta najbrže aretirana.

Za nakup

obleke

Vam nudi najcenejši vir

JOS. ROJINA, Ljubljana.

— **Misteriozna samomorilka.** V »Hotelu de France« v Budimpešti je podvzela te dni mlada dama, ki se je izdajala za baronico Francoise Petričević-Horvath poskus samomora. Pognala si je kroglo v prsi. Prepeljali so jo smrtno nevarno ranjeno v bolnico. Zdravniki dvomijo, da bi ji rešili življenje. Dozdevna baronica je stanovala v hotelu, kjer je pripovedovala glede svojih rodbinskih razmer sledeče: Poročena je z baronom Horvathom, višjim madžarskim oficirjem. Poslanec Emil Petričević-Horvath je njen bratranec. Rojena je iz stare plemiške rodbine. Do predkratkim je živela s svojim soprogom v Budimpešti. Nedavno je bila na Dunaju. Iskala je nekega zdravnika, ki je zlorabil njeno zaupanje, nakar je pobegnil na Dunaj. V čem je obstojala ta zloraba zaupanja, pač ni povedala. Če je ta afera v zvezi s poskusom samomora, ali ne, takisto ni znano. Znano pa je, da se je nahajala dozdevna baronica momentano v jako slabih finančnih razmerah. Sicer je jedla in stanovala v hotelu, toda koncem tedna ni mogla poravnati računa. Pred štirimi dnevi so prišli v hotel detektivi, ki so spraševali po njej. Izkazalo se je, da je hotela kupiti v trgovini samokres, ne da bi bila mogla pokazati orožni list, radi česar jo je prodajalec ovadil. Policija jo je legitimirala ter pričela poizvedovati, čemu je rabila samokres. Medtem se ji je posrečilo kupiti samokres brez orožnega lista. Dunajska policija je dobila iz Budimpešte obvestilo, da tam baronice nič ne poznajo. Isto je izjavil tudi »njen soprog«, baron Horvath.

— **Samomor mlade fašistke v Pulju.** V Pulju se je zastrupila te dni fašistka Jolanda Chiereghin. V smrt jo je gnala nesrečna ljubezen. Deklica je videla svojega zaročenca, ki je šel zvečer roko v roki z drugo. Nesrečna deklica se je zaprla v svojo sobo ter izpila večjo količino strupa. Dobila je silne krče in pričela kričati iz vsega grla na pomoč. Prihiteli so stariši in sosedje ter jo dali prepeljati v bolnico. Tam so ji izprali želodec, toda bilo je prepozno. Dvajsetletna Jolanda je izdihnila v silnih bolečinah svojo dušo.

— **Velika špijonaška organizacija.** Besarabska tajna policija je prišla na sled veliki špijonski organizaciji, ki je delala zadnja leta za sovjete. Voditelji organizacije so bivši ruski oficirji Guk, Gurjev in Jakovljev, ki so bili v ozkih zvezah z rumunskimi monarhisti. Gurjev je bratranec komandanta zapadne sovjetske armije, Tuhačevskega, s katerim je bil v direktnih zvezah. Aretiranih je 32 oseb, večinoma besarabskih oficirjev v rumunski vojski.

— **Linčanje zamorca.** Iz Newyorka poročajo: V kopališču »Excelsior Springs« je udrla približno 1000 ljudi broječa množica v jetnišnico, navalila na paznike ter izvlekla na ulico mladega zamorca Walterja Mikhella, ki je zagrešil dan popreje nad belopolto deklico nravstveni zločin. Množica je namazala zamorca s smolo, ga privezala v jahajoči pozi na lesen drog, ter ga vlačila tako po ulicah, nakar ga je končno obesila na nekem drevesu. Balkoni elegantnega kopališkega hotela so bili medtem polni bogatih kopaliških gostov, ki so opazovali akt linčanja z užitkom.

— **Štrajk v pravoslavni cerkvi.** V Varšavi na Saškem trgu podirajo že tri leta pravoslavno cerkev. Pred par dnevi je izbruhnil med delavci, ki so zaposleni pri rušenju, strajk. Vzrok je dejstvo, da delavci že tri tedne niso dobili mezde. Nekateri varšavski listi pravijo, da je to škandal, drugi pa smatrajo, da je bilo neumestno pričeti z demoliranjem, če ni bilo za to zadosti denarja, posebno še z ozirom na to, da spričo pomanjkanja finančnih sredstev ni mogoče zidati nove cerkve.

— **Kanal La Manche je hotela preplavati.** Ameriška plavalka Harrison je hotela te dni preplavati kanal La Manche. Tekmovala je pri tem z izbranim plavačem Helmijem. Tekma se je vršila zvečer ob silni nevihti, ki jo je spremljal grom in blisk. Ob sedmih zvečer je korajžna Amerikanka omedlela ter bi bila plačala svojo podjetnost s smrtjo, da je ni izvlekel iz vode s pomočjo nekega drugega moža njen tekmec, kar ni bilo lahko delo, zakaj Amerikanka se je namazala, predno je šla v vodo, po vsem telesu z mastjo, vsled česar je zdrsnila rešiteljema opetovano iz rok.

— **Poštna direkcija išče za pošto v Spodnji Šiški primeren lokal.** — Poštna uprava je morala zaradi sodne odpovedi izprazniti poštni lokal v Sp. Šiški in ker ni imela na razpolago drugega primernega prostora, pošto zapreti. Uprava bi pa rada to pošto čimprej zopet otvorila in išče drug primeren lokal, ki naj bi ležal ob glavni, to je Celovški cesti in kolikor mogoče sredi Sp. Šiške. Biti mora suh, svetel, zadostno zavarovan proti vlomu in mora meriti okoli 50—60 m². Najemnina naj ne bo pretirana. Uprava prosi ponudnike, naj predložijo svoje ponudbe vsaj do 20. avgusta t. l. na direkcijo pošte in telegrafa v Ljubljani. Ako dotlej ne ponudi nihče za pošto primernega lokala, bo poštna uprava prisiljena najeti lokal ne glede na lego tam, kjer ga bo pač dobila, samo da bo za pošto primeren. — Zida naj! (Op. uredn.)

— **Kokoš izkljuvala otroku oko.** V Sipbachu (Avstrijska republika) se je pripetila te dni pravtako nenavadna, kakor žalostna nesreča. Petletna hčerka posestnika Staudingerja je hotela pobrati na dvorišču malega piščanca, ki je ležal na tleh z zlomljeno perotjo. Stara kokoš je videla v dobrem namenu otroka atentat na svojega mladiča, zato je planila na deklico — ki je padla od strahu na tla — ter jo pričela kljuvati v obraz. Ko so prenesli iz več ran krvavečega otroka v bolnišnico, se je izkazalo, da mu je kokoš poškodovala levo oko tako, da so ga morali izrezati.

Georg Broudes:

Spomini na Andersena.

(Ob petdesetletnici njegove smrti.)

Andersen je in ostane navzlic svoji otroški naravi najslavnejši mož Danske, morda skandinavskega severa. Napravil je vtis na vse sinove Evrope in Amerike.

Kot mlad človek in mlad mož sem z njim mnogo občeval, ga cenil in ljubil.

Redkokdaj sem srečal obraz tako polen življenja in tako spremenljiv, kot je bil njegov. V nervoznem dviganju in povešanju vek, v tem nemiru se je izražala vsa njegova dovzetnost in občutljivost. Njegova ustvarjajoča sila se je kazala v stoterem namrdovanju gibčnih potez, v blisku humorja, ki je švignil preko obraza in ga olepšal, v glasu s spreminjajočim, a vedno razločnim poudarjanjem resnega in šaljivega.

Govoril je mnogo, ljubše kot govorjenje pa mu je bilo pripovedovanje, najrajši pa je komu čital svoje pesnitve.

Andersen je bil od zibeli (in je ostal do smrti) ubogi, zanemarjeni, na tisočeri način ponižani otrok ljudstva, ki se je zamogel povzpeti samo z naklonjenostjo dobrih ljudi, od rane mladosti primoran zatekati se k dobrotnikom in zaščitnikom. Tako si je s težavo pripravljal svojo pot. To je vplivalo na njegov značaj in pri tem je ostalo celo tedaj, ko je postal svetovno slaven in v svetu preizkušen, in ko se je znal uveljavljati kot »velik mož«.

Velik mož je namreč postal. Moški pa ni bil. V srcu otroka iz naroda ni bdela niti najslabejša klica moškosti. Sčasoma se je prikopal do samozavesti, vzbudila se je v njem vsled hvale Ne-Dancev, nikoli pa se ni povzpel do možatosti, do moškega ponosa. Niti za hip mu ni prišlo nikdar na misel, da bi za dobro stvar napadel močkega. Predolgo je bil sam revež, potreben podpore in priznanja.

Če se je poslužil orožja, ga je rabil v obrambo in vselej v pesniški obliki; konica njevega fleureta je bila topa.

Bil je mil in mehak, rahlo otožnega značaja, a tudi čezmerno muhast; pripraven za norčevanje, a tudi za pridobiti; čustven človek, v kolikor je bil dober in sočuten, človek razuma, ker je bil skrajno previden. Njegovo bistvo pa je bilo prožeto z eno samo temeljno lastnostjo, z edinim stremljenjem: z nenasitno, požrešno, vse požirajočo častihlepnostjo, ki ni usahnila ali ohromela niti za hip, in ki je bila izvor skoraj vsemu veselju in trpljenju njegovega življenja.

Doseči slavo, biti ugleden, spoštovan, obdan s častmi, mu je venomer vzpodbujajoče zvenelo v ušesih skozi vsa mnoga leta, ko je imel, spočetka nepoznan, pozneje deloma cenjen, vlogo človeka, nad katerim se je večino spotikala in ki se je mogel opirati samo na dvomljivo slavo. Biti slaven, časčen in ugleden. To je bila za njegova ušesa ljubka godba, ko so se bližala stara leta, in stresel se je pred vsako sapico, ki bi utegnila odnesti par lističev z njegovega lovorjevega venca.

Naivna dovzetnost za vse, kar se je o njem pisalo in govorilo, ni izginila niti po triumfu. Ponosni norveški pesnik Melhaven je pravil, da je sedel nekoč z Andersenom v neki kodanjski kavarni. Nenadoma je opazil, da se je Andersenov obraz bolestno raztegnil, njegov pogled pa obtičal na nekem lističu, v katerem si je kak mazač dovolil opazko na njegovo zunanjost. »Kako si morete,« je vzkliknil Melhaven, »vi s svojim svetovnim slovesom jemati k srcu in se za to brigati, kar je napisal o vas kak zelenec v svoji cunji?« — »Nekoliko me to vendar slabi,« je odvrnil Andersen s solzami v očeh.

To se dozdeva usmiljenja vredno. Pomisliti je treba, kako ostudno malo mestece je bil v njegovi dobi Kodanj, kar je sicer ostal še mnogo let. Ko je 1838 napisal svoje prve knjige, je bil preganjana divjačina danske literature. Pri tem je ostalo še 25 let.

Že izza zgodnje mladosti sem poznal znamenite in odlične može starejše danske generacije. Niti eden ni cenil Andersena. Če je bilo izusteno njegovo ime, se je to zgodilo samo zato, da se je omenila njegova površnost in neznanje, posebno jezikov, in tako izzvala veselost. Ničesar neverjetnega ni na tem, če pravi Andersen, da je rekel neki elegantni gospod tako glasno, da ga je lahko slišal in da ga je slišal, proti svoji družbi: »Tam stoji naš inozemski orang-utan.« Marsikdo bi tako opazko prezrl in se ne bi radi tega razburjal. Za Andersena je bil to sunek v srce. V času, ko so potovali še s poštnim vozom, so smatrali njegovo veliko veselje do potovanja, ki sicer tako zelo priča o njegovi vedoželjnosti, vsaj za smešno, če ne že kot pomanjkanje smisla za krasote domovine. Poleg tega so namreč domnevali, da hoče s potovanji postati slaven.

Najboljši in največji v nordijski literaturi so ga v njegovi mladosti skoraj uničujoče zasmehovali. Johan Ludovik Heiberg, diktator našega javnega mnenja, pravi v svoji sicer šaljivi pesnitvi »Neka duša po smrti« o Andersenu sledeče: On stoji v turški pokrajini kot orientalski vprašaj in, medtem ko podaniki kleče, čita on svojega »Mulata« sultanovim ženam in »Mavrsko deklico« onim, ki so obsojeni na smrt z zadavljenjem. Tudi eden naših največjih, Sören Kierkogaard, je posvetil celo prvo knjigo »Iz papirjev nekoga še živega« zato, da je prežvečil Andersenov roman »Samo en goslar«.

Bilo bi zaman, ko bi oprostili dame radi njihovega najljubšega opravka: radi malenkostnega preganjanja.

Čuval se je izzivanja. Pripoveduje, da ga je po povratku iz Grške vprašala neka dama: »No, gospod Andersen, ali ste videli kaj tako krasnega kot je Danska?« Odgovoril je prvi hip: »Da, bog ve, videl sem mnogo lepšega.«

Kmalu zatem pa je zložil pesem, ki so jo prepevali povsod: »Verujem, da je najlepše na Danskem.«

Prenesel je mnogo kritike, njegovo sinovsko razmerje do Kristijana Oersterja, ki je bil vendar kot estetični presojevalec omejen, je bilo jasen dokoz za to. Toda besnost preganjanja in porogljivost Dancev ga je

— **Goljufija s ponarejenimi briljanti.** Po »Kärntnorici« na Dunaju se je sprehajal te dni neki ameriški trgovec. Nenadoma je stopil predenj možakar, ki ga je vprašal, če bi mu vedel povedati, kje bi lahko menjal zlat rubelj. Medtem, ko je govoril Amerikanec z neznancem ter mu razlagal, da je sam tujec, je pristopil drug moški. Ogledal si je zlati rubelj ter izjavil, da ga kupi za dvajset šilingov. Kupčija je bila takoj sklenjena. Prodajalec je odšel, dočim je ostal kupec še nekaj časa pri Amerikancu. Nenadoma se je prodajalec obrnil ter dejal, da ima na prodaj tudi dragulje. Izvlekel je res iz žepa par blestečih komadov, ki so izgledali kakor diamanti. Amerikanec in drugi moški sta si kamenje ogledala. Lastnik je zahteval za vsak komad 50 dolarjev, kar bi bila malenkost. Kupec rublja je menil, da je pripravljen kupiti dragulje, da pa jih hoče dati popreje oceniti. S tem je bil navidezno zadovoljen. V svoji radovednosti se je Amerikanec pridružil in trojica se je napotila k nekemu juvelirju. Pred trgovino je stal četrti mož brez klobuka, kakor da je tam doma. Amerikančeva spremljevalca sta mu dejala, da bi dala rada dragulje oceniti. Mož je vzel, kakor da je juvelir, iz žepa povečalno steklo, si ogledal dragulje, ter izjavil, da je vreden vsak komad 150 dolarjev. Posestnik kamnov in kupec sta z Amerikancem odšla, dočim je ostal dozdevni cenilec pred »svojo« trgovino. Med potjo je opozoril kupec rublja Amerikanca na lepo priliko, ki se ne povrne nikoli več, in Amerikanec je kupil štiri kamne za 200 dolarjev, nakar sta druga dva možakarja naglo izginila. Ko je hotel Amerikanec par minut nato dragulje z dobičkom prodati nekemu juvelirju, se je izkazalo, da je kupil za 200 dolarjev — steklo.

— **Kneginja okradla svojo sobarico.** Pred pariško policijo je stala te dni kneginja Obolenski, vdova šefa caristične policije, obdolžena, da je ukradla svoji sobarici razne dragocenosti v skupni vrednosti 3000 frankov. Kneginja je tatvino priznala. Gre za enega izmed številnih slučajev, ki niso redki med v tujini živečimi člani ruske aristokracije, ki so popadli vsled boljševiške revolucije v najhujšo bedo. Kneginja Obolenski je bila ena od najodličnejših in najelegantnejših dam na carskem dvoru. Njen soprog je bil lastnik velikih rudnikov, ki so mu donašali velikanski dobiček. Ob izbruhu revolucije se je kneginji posrečilo pobegniti v inozemstvo, dočim so vrgli boljševiki njenega moža in njenega sina v ječo, kjer sta izvršila samomor. Sodnik je tragične razmere vpošteval ter obsodil kneginjo na denarno globo 100 frankov.

— **Jugoslovenski rokoborec Rajković v Parizu.** Te dni je nastopal v pariškem Pick-Varijeteju svetovno znani rokoborec, svetovni šampijon in ljubljenec pariškega občinstva Sava Rajković. Boril se je z najmočnejšim rokoborcem sveta Garkavenkom, ki je rojen v Galiciji.

— **Kako postane novinar bogat.** »Berliner Tagblatt« piše: Neki novinar iz Texasa je odložil te dni svoje mesto kot urednik nekega lokalnega lista ter stopil v pokoj. Popreje je naložil 50.000 dolarjev v hranilnici ter izjavil svojim prijateljem, da bo živel odslej brez skrbi za vsakdanji kruh brez dela kot rentier. Ko so ga vprašali, kako je mogel toliko denarja prihraniti, je dejal: 30 let sem izvrševal svoj novinarski poklic. Delal sem neprenehoma. Živel sem pretirano varčno, nikdar nisem izdal nobenega centa nepremišljeno. Vsemu temu in dejstvu, da mi je umrl sedaj stric, ki mi je zapustil 49.999 dolarjev in 50 centov, se imam zahvaliti, da imam danes 50.000 dolarjev premoženja. Svojim kolegom priporočam ta sistem v posnemanje.

— **Vam vsem, ki radi pojeste kaj dobrega,** a še ne poznate »Pekatet«, bodi povedano, da je to izborna jed. Izbirajte po Vašem okusu. Dobe se ne le makaroni, nudelni in špageti, ampak obilo vrst za juho in prikuho.

Sokolstvo.

Sokolska župa Sušak-Rijeka priredi letos svoj župni zlet 15. in 16. avgusta v Crikvenici. Zletni odbor se je pogodil s tamkajšnjimi hotelirji in restavraterji, da prevzamejo prehrano in nastambo Sokolov. Celodnevna hrana bo stala 40 Din, soba pa 10 Din dnevno. Ta pogodba bo veljala z ozirom na to, da ostane gotovo mnogo Sokolov še par dni v Crikvenici, od 15. do 18. avgusta t. l. Na železnicah plačajo telovadci samo četrtino. Za ta zlet vlada ogromno zanimanje, posebno iz Zagreba in Beograda se pričakuje velika udeležba.

Radiofonija.

XIII.

Nevarnosti z aparati? — Sliškovićev aparat. — Morsejeva telegrafija.

Ako imaš radioaparat z visoko anteno in akumulatorjem in v hiši električko razsvetljavo, se ti more marsikaj čudnega in celo neprijetnega pripetiti. Ljudje potem kaj radi zvrnejo vso krivdo na radio in ne na svojo nerodnost in druge pomanjkljivosti v hiši. Velikokrat so električke svetilke (iz kovine) ali lustri vsled slabe izolacije polni elektrike. Dokler se jih dotikaš s suho roko in stojiš na suhih tleh, morda celo na preprogi, se nič ne zgodi; niti ne veš, da je tam nagromadena elektrika. Ako pa, recimo, stopiš na vlažna tla, je tvoje telo dobra zveza z zemljo in elektrika se izprazni skozi tvoje telo v zemljo. Umljivo, da utegneš pri tem pretrpeti neprijeten ali celo nevaren udarec.

Take lestence in svetilke ljudje uporabljajo tudi za odvod pri svojem radio-aparatu in tudi tu se utegne kaj nevšečnega zgoditi. Zato preizkusi svoje lestence in svetilke, ako niso polni elektrike. Ako imaš žico od vodovoda v sobo, moreš baš z njo najbolje napraviti tak poizkus.

Ker je torej električki tok v hiši, v svetilkah in lestencih, ker imaš tudi akumulatorček in anodno baterijo, oboje zvezano z aparatom, pazi posebno strogo, da nihče ne manipulira tam okoli z neizolirano žico. Iz lastne skušnje, žal, to vem. Do moje radiomizice vodijo tri žice: visoka antena, vodovodna (oboje izolirano) in blanko žice posteljne mreže. To zadnjo rabim bodisi mesto visoke antene za poslušanje ali skupno z vodovodno žico kot protiutež (Gegengewicht). Nekoč se je (ne meni) gola žica zapletla na aparatu s telegrafskim odvodom in zemljo — in v hipu so pogorele vse tri cevke. Pazi torej: pri aparatu imej le izolirane žice in pazi, da se nikjer ne vtihotapi kak »kratek stik«.

Kjer le mogoče, naj se napravi pravilna visoka antena, ki jamči za uspeh in užitek. Ta bodi v vsakem slučaju zavarovana s sklepom z zemljo proti nevarnosti strele. — Recimo, da te ni bilo doma ali si pozabil, ko si šel spat, sklopiti jo z zemljo. V tem slučaju, preden anteno rabiš, jo sklopi za hip z zemljo, potem šele z aparatom. Kajti ob hudi uri se antena nasrka iz ozračja z elektriko in to energijo je treba najprej zprazniti. Hipen stik z zemljo zadošča popolnoma.

Razprava mladega Hrvata inženjerja **Josipa Sliškovića** v reviji **Radio-Welt** je pisana bolj za teoretike in tehnike. Predstavil nam je tudi svoj **univerzalni aparat**, ki se uporablja kot: Wellenfalle, Stationsprüfer, Abstimmungskreis eines Audions, Zwischenkreis, Sperrkreis, Detektorempfänger. (Tehniški slovar, ki se v Ljubljani pridno sestavlja, nam poda tudi slovenske izraze, ki se jih jaz ne upam kovati. Zato sem napisal izvirne Sliškovićeve izraze!) Sestavo in uporabo nam je podal v slikah, ki so umljive tudi amaterju. Dovolj bodi, ako rečem, da se g. Slišković v najvišji meri uveljavlja v tem velikem središču znanosti, kjer uživa ugled in sloves strokovnjaka. — Ko bo torej radiofonija v Jugoslaviji začela cveteti, tedaj boste vedeli, kje imate svojega človeka, ki zasluži vse vaše zaupanje in ki vam bo mogel najbolje služiti za vse potrebe. Warum in die Ferne schweifen, das gute liegt so nah'!

* * *

Omenil sem že, da nas, ki hočemo poslušati, silno moti brezžično brzojavljanje, posebno v področju dolgih valov. Morsejeva znamenja ti v vseh možnih glasovih piskajo ali pihajo na uho. Vsak brzojavni uradnik, ki ima že nekaj prakse, bo mogel razumeti tako brzojavljanje in ga sproti napisavati; ako razume jezik, bo razumel z lahkoto, ako ne razume, bi mogel napisavati črke, kakor prihajajo.

»**Radio-Welt**« je mnenja, da vsak amater se mora naučiti teh znamenj in začel nas je v zvezku tega tedna nazorno učiti telegrafije. Nazorno, pravim, t. j. alfabet podaja v posebne vrste velikih črkah, v katerih glavnih potezah so obsežena Morsejeva znamenja. V prvem zvezku je 6 črk in znamenja si človek takoj neizbrisno vtisne v spomin. Ko bo konec, kaj več o tem. **A. G.**

Gospodarstvo.

LJUBLJANSKA BORZA,
dne 13. avgusta 1925.

Vrednote: Invest. posojilo iz l. 1921 den. 75; zast. listi Kranj. dež. banke den. 25; kom. zadolžnice Kranj. dež. banke den. 25; Celjska posojilnica den. 201, bl. 205; Ljublj. kreditna banka den. 230, bl. 265; Merkantilna banka den. 101, bl. 101; Prva hrv. štedionica den. 842; Slavenska banka den. 65, bl. 67; Kreditni zavod den. 175, bl. 185; Strojne tov. in liv. den. 95, bl. 122; Trboveljska den. 340; Združene papirnice Vevče den. 110; Stavbna družba den. 165, bl. 180.

časih razkačila: Aprila 1843 je pisal neki prijateljici: »Mrzim onega, ki me mrzi, preklinjam onega, ki me preklinja. Iz Danske vejejo vedno mrzli vetrovi, radi katerih tu zunaj otrpnem. Pljujejo vame, tlačijo me v blato. Jaz sem vendar pesniška narav, in bog jim jih ni dal mnogo, v smrtni uri pa ga poprosim, da tega naroda z njimi več ne obdaruje.

Da, in ko bi moral biti po svoji smrti tako proklet, kot sem v življenju, rečem: Danci imajo nekaj zlobnega, mrzlega, satanskega! To je narod, ustvarjen za vlažne, plesnivozelene travnike, s katerih je bil pregnan Tycho de Brache, kjer so se iz Ambroža Stu- Eleonora Ulfeld, kjer so se iz Ambroža Stuba norčevali posestniki, in kjer se je še z mnogimi drugimi grdo ravnalo, dokler ni bilo ime naroda ljudem v zasmeh in pregovor.«

Nasprotje temu ogorčenju je tvorila goreča hvaležnost za uspehe, osobito odlikovanja, na kateri je slonela Andersenova otroška religioznost.

Na tem mestu moramo naglasiti, da je našel Andersen, ki je bil na Danskem preganjan, v Nemčiji svoje zavetišče, bil adoptiran in pomehkužen, čim so bila njegova dela prestavljena.

Hočem biti časten in nočem radi tega Nemcev čezmerno hvaliti. Imel je veliko prednost: Bil ni robat. Nikogar ni razžalil, nikogar ni kritiziral, nikomur ni bil na poti. On je zabaval. Njegova dobrodušnost je govorila. Vendar pa ni bila njegova dobrodušnost v Nemčiji večja, kakor na severu, kjer je doživel tako mrzlo obsodbo. Nikdar pa ne smemo pozabiti, da je napisal Nemec Pavel Heyse v izvrstni kratki kitici:

Kdor na drugih sloni,
temu se svet šibi;
kdor nase gradi,
trdno stoji.

Najbolj se mi je Andersen prikupil, če me je obiskal v moji mali sobici, visoko nad cesto, kjer sem prebival v šestdesetih letih. Vstopil je, se vsedel v usnjati naslonjač, edino tega sem mu lahko ponudil, kajti drugih stolov nisem imel, poškilil je proti oknu, navzlic temu, da je bilo skrbno zaprto, se je iz bojazni pred prepihom nekoliko odmaknil in izvlekel iz žepa rokopis. Toda slabo je čital! Ne misliti, da se je v mali sobici, kjer se je radi dolžine svojega telesa in radi živahnih kretenj komaj pregibal, manj trudil, nego v slavnostni dvorani. Storil je, kar je le mogel! Z ganljivo skromnostjo se je izrazil nekega dne: »Dozdeva se mi, da niste preveč zavzeti za moje pesmi. Saj se zavedam, da nisem pravzaprav lirik. Toda se vam ne dozdevajo morda nekatere med njimi dobre, na primer »Umirajoči otrok«?« Ko se je dvignil, da bi odšel, mi je rekel brez uvoda in brez prehoda, z ozirom na moje besede v nekem pismu — vse to je danes tiskano — zelo toplo: »Imejte se dobro, če bi pa zašli pod kap, ne sklonite tilnika.«

V dvajsetih letih vplivajo take besede izkušanega moža dobro.

Najlepše in najbolj jasno pa se spominjam Andersena, kako sem ga poleti 1872 često videl v sobici moje matere, v mali vili ob prelivu. Tja ni zahajal, da bi komu kaj čital, ampak, da bi se nekoliko raztresel, in nikdar ga nisem slišal tako živahno pripovedovati o svojih doživljajih kot tedaj.

Prošt, ki ga je birmal, ni bil z njim baš prizanesljiv ter mu je napravil to krivico, da ga je kot revčka uvrstil med kaplanove birmance na skrajnem koncu cerkve, dasi je spadal med proštove birmance. Leta 1844 je bil Andersen dnevni gost danske kraljeve dvojice na otoku Föhr. Slučajno je zvedel, da je prošt nastavljen na otoku. »Prosil sem kralja,« pripoveduje Andersen, »naj mi izjemoma dovoli, da ga posetim v kraljevi ekvipaži z rdečimi kočijaži in livriranimi služabniki. Tako sem se peljal v kraljevem vozu, s perjanicami na konjih, v posete k zavodnemu proštu. Voz se je ustavil, dočim sem bil jaz notri, pred vrati. To je bilo moje maščevanje.«

Ves Andersen z vsem svojim veseljem nad pustolovščinami, s svojimi nekdanjimi ponižanji in s silno, otroško častihlepnostjo je zapopaden v tej kratki pripovedki, ki ni našla prostora v »Pravljicah mojega življenja.«

Blago: Deske konične, monte, 25, 30, 40 in 50 mm, 4 m dolž., fco meja, trans. den. 500; Kostanjevi brzojavni drogi, obeljeni, 2250 kosov, 6 m dolž., 250 kosov 9 m dolž., dobava pol. do 20. sept. in pol. do konca oktobra, fco meja, tranzito za kos den. 155; Drva bukova, 1 m dolž., suha, fco nakl. postaja, 4 vag., den. 18.40, bl. 18.40; pšenica domača, fco Ljubljana den. 275; pšenica hrvatska, 76 kg, 3 odst., par. Ljubljana bl. 290; koruza slavon., par. Ljubljana bl. 225; oves slavon. in bos., rešetani, gar. belo blago, par. Ljubljana, 2 vag., den. 210, bl. 210; otrobi pšen., drobni, fco Postojna trans. den. 190, bl. 200; laneno seme Ia., fco Ljubljana den. 335; krompir rožnati, fco štajerska post. bl. 63; krompir beli, fco štaj. post. bl. 66.

BORZE.

— **Zagreb**, 13. avgusta. Devize: Newyork ček 55.55—56.15, London izplačilo 270.52 do 272.52, Praga 164.75—166.75, Milan izplačilo 200.4250—202.8250, Dunaj 780.5—790.5, Pariz 259.5—263.5, Berlin 1325—1335, Curih 1082—1090.

— **Curih**, 13. avgusta. Beograd 9.225, Milano 18.55, Pariz 24, Newyork 515, Berlin 122.60, Praga 15.25, London 25.02, Budimpešta 0.007250, Bukarešta 2.65, Sofija 3.75, Varšava 92.50.

× **Važno za sodarje.** Bolgarska tvrdka želi nakupiti večjo množino hrastovih dog. Naslov tvrdke je interesentom v pisarni zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani na vpogled.

× **Dobave.** Direkcija drž. železnic v Ljubljani sprejema ponudbe: do 20. avgusta t. l. glede dobave motvoza za rulete in glede dobave gradl-platna; do 24. avgusta t. l. glede dobave finega jedrnatega železa in glede dobave vzmeti popovega ventila; do 25. avgusta t. l. glede dobave odlitkov iz sive litine; do 27. avgusta t. l. glede dobave stenske ure; do 28. avgusta t. l. glede dobave vijakov za les in zakovic za pločevino in tenderje ter glede dobave valjev za latne obroče iz sive litine, glede dobave jeklene litine, glede dobave raznega orodja za delavnico železne stroke ter glede dobave zavornjakov iz sive litine. — Pogoji itd. na vpogled pri ekonomskem odelenju te direkcije.

Pustolovec Strasnov nadaljuje.

Strasnov obišče svojega strica, neutriškega škofa.

Stvar datira iz let okrog 1900. To se da preračunati iz politične konstelacije.

Emerik Bende, neutriški škof, je bil takrat še star mož, toda pristen madžarski plemič, svojeglaven in vročekrven, vrl borec ecclesiae militantis, ki bi se bil boril, če treba, za svojo stvar eventuelno tudi z mečem. Pod raskavo skorjo pa je gorel plemenit ogenj ljubezni do bližnjega, ki je omehčal tudi za sentimentalnosti dovzetno srce Strasnova. Strasnov je obiskal škofa kot njegov nečak, ministerialni svetnik Géza pl. Vertessi.

»Bil sem,« pravi Strasnov, »zaročen z neko subretko. Vrag je hotel, da je poročil moj brat njeno sestro in začel se je pekel. Moja nevesta je tožila, da jo zapostavljajo pri razdelitvi vlog, svakinja je delala scene radi dozdevnih intrig moje neveste in, ker sicer sploh nisem bil prijatelj ženitve, sem pobral lepega dne šila in kopita ter se odpeljal na Dunaj. Tam sem živel kakor navadno: krokal sem ter razmetaval denar s polnima rokama. Čudno: Na Dunaju se mi ni nikdar ljubilo kaj zaslužiti, kljub temu pa sem zapravil denar najrajši tam. In to je šlo vselej prav hitro. Dunajske ponočne demimondke znajo pri takih stvareh imenitno pomagati. Torej, nekega dne sem revidiral zopet svoje tisočake in ugotovil: »Nacek, nov denar si moraš preskrbeti! Mogoče bi ti lahko pomagal pri tem tvoj prijatelj nuncij!«

Zopet enkrat sem obiskal dunajsko nunciaturo. Baptist, vzor komornega sluge, me je sprejel v blaženem pričakovanju grofovske napitnine z diskretnim smehljajem:

»Njegova eminenca je zaposlen.«

»Ima zopet enkrat damski obisk?«

Baptist je ostal diskreten ter me peljal v nuncijevo pisarno.

»Gospod grof, treba bo dolgo časa čakati.«

Pustil me je samega. Zgolj iz dolgega časa sem listal po aktih, ki so ležali na škofovi pisalni mizi. Ena od listin je vzbudila mojo pozornost. »Neutriški škof potrebuje na vsak način koadjutorja«. Kadar sem bral besedo »koadjutor«, mi je bilo takoj prijetno pri srcu. Kajti »koadjutor« je pomenil zame na vsak način denar. Ali je moral plačati škof, zato, da ni dobil koadjutorja, ali pa kdo drugi zato, da je postal koadjutor. Po mojem preizkušenem receptu sta morala plačati vselej obadva. Ergo, papeževega nuncija nisem potreboval več. Stisnil sem Baptistu stokronski bankovec v roko, rekoč: »Priporočite me eminenci. Ne morem tako dolgo čakati. Vrnem se pozneje.«

Ko sem bil na ulici, sem premišljeval, kdo bi mogel intervenirati v zadevi koadjutorja. Spomnil sem se, da sem čital v nekem listu, da je igral ravno pred kratkim v neki taki zadevi važno vlogo ministerialni svetnik Géza pl. Vertessy, ki je bil prideljen ministrstvu a latere. Naslednjega dne je dobil neutriški škof sledečo brzojavko:

»Emerik Bende, škof v Neutri. Po najvišjem nalogu pridem v svrho ureditve važnih zadev z večernim brzovlakom. Ministerialni svetnik Géza pl. Vertessy.« — Bilo je meseca decembra, in ko je prispel brzovlak v Neutro, je bilo temno kot v rogu. Pred kolodvorom me je pričakovala škofova galakočija in neki kanonik, ki me je spremil v škofijski dvorec. Bil je to res dvorec. Starodaven, s težkimi vrati in debelimi zidovi. V poslopju ni bilo niti plina niti električne luči, in če bi bilo šlo po volji starega škofa, bi bili žgali same baklje.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Železnikar Aleksander.
Tiska tiskarna »Merkur«, Ljubljana.

(56)

V oklopnjaku okoli sveta.

Spisal Robert Kraft.

»Da, ali gospod, česa pa pravzaprav hočete, če me ne mislite oropati?«

»Se vedno vprašuješ, lepa deklica?« se smeja poročnik. »Tu v sibirski stepi je prokleto malo žensk, treba je uporabiti priliko, če srečamo tako brhko dekle z belo kožo.«

Se vedno strme Leonorine oči v oficirja, ki je bil nekoč, še preden je tako posurovel gotovo lep človek in gotovo ga je nekoč občudovala marsikatera mlada dama.

»Vi ste oficir, gospod?«

»Poročnik, in še pred dvema letoma nisem bil primoran iskati si ljubico v sibirski stepi.«

Leonor se smehlja vedno bolj.

»Ali, gospod poročnik, zakaj pa niste takoj povedali, česa želite od mene?«

Oficir je nekoliko osupel.

»Kaj veste, kdo sem jaz?« nadaljuje Leonor s čudnim nasmehom.

»No?«

»Svobodna Američanka, ki potuje krog sveta zato, da kaj doživi — če mogoče kaj interesantnega. Ne, gospod poročnik, jaz ne zamudim nobene prilike — a vedeti moram, zakaj gre — menila sem, da sem prišla med roparje, ki me bodo oplenili in usmrtili, kar seveda ni interesantno. Sicer pa... upam, da se razumeva sedaj.«

Nemo pogleda poročnik v smehljajoči se obraz dekličin nato pa se glasno zasmeje.

»Prav tako, prav tako! Pa se vrnite k ognju. Posiljen objem je sicer nekaj prijetnega, a drugače pa... dobro, da se je tako končalo!«

Zopet prosta Leonor se vrne s kozaki k ognju; steklenica z žganjem zopet kroži, a Leonor se je ne dotakne; potem ji hoče položiti poročnik roke krog pasu.

»Pa menda vendar ne tu pred vašimi kozaki!« se obrani energično. »Ne, taki seveda niso moji nazori o svobodni ljubezni in drugih takih stvareh.«

Poročnik se uda. Vsaj jo je hotel le nekoliko pobožati.

Vzame odejo iz kožuhovine, na kateri je do sedaj sedel, pomiga in Leonor gre za njim v temno stepo.

Trije kozaki ostanejo ob ognju, klepetajo, se smejejo, ter pogledajo včasih v ono stran, kamor sta izginila ona dva.

Mine pol ure. Kozaki se še vedno pogovarjajo, a smejejo se nič več, jezni so. Preklinjajo, a bolj natihoma, ter željno pogledujejo v ono stran. Kozaki si vsako stvar lepo razdele med sabo. Ali hoče napraviti poročnik izjemo? Oho, iz tega ne bo nič!

Nenadoma pa se obrnejo kozaki v nasprotno stran; na jugu se je prikazal svetel žarek, ki prihaja bliže in bliže, naravnost k ognju.

Tudi kozaki poznajo že avtomobil z žarometom.

Naglo drevi avto proti njim. Tako ga pa res ne smejo pričakovati.

»Poročnik, poročnik, tam prihaja res avtomobil!«

Nobenega odgovora.

»Poročnik, poročnik!!!«

Zopet nobenega odgovora. Zdaj že razločijo voz v njegovi lastni svetlobi.

»Moramo ga zbuditi, zaspal je ali pa nori od strasti.«

Mož skoči pokoncu, teče v temno stepo, takoj najde prostor, a se takoj vrne, ne da bi izpregovoril besedico, potegne gorečo vejo iz ognja in teče z njo zopet v stepo, tja, kjer leži oficir na svojem kožuhu.

»Poročnik je mrtev, umorjen je!!!« zakliče.

Da, tu leži kozaški oficir na svojem kožuhu, sam, že mrzel, v srcu ima rano — in ta rana je prav tako velika kot Leonorino bodalo.

20. Adam se razodene še bolj.

Avto privozi do ognja in se takoj vstavi. Skozi sprednja vrata poskoči Georg, takoj za njim Adam.

»Ali ni tu mlada dama...«

»Tu sem!« zasliši Leonorin glas, bila je že v avtu. Vstopila je od zadaj v avto baš tedaj, ko je on izstopil spredaj.

Roke ima prekrižane na prsih; tako stoji bleda kot smrt.

Toda Georgu zadostuje, da je le zopet tu in veselo vzklikne; kozaki odgovore z grozno kletvijo.

»Našega poročnika je umorila!!!«

Georg ne more razumeti. Toda te besede mu kmalu dejansko pojasnijo.

So to kozaki, ki se drže še krvne osvete — vojaki so, ki jim je ženska usmrtila poročnika — in ti ljudje v avtu so tovariši te vražje ženske... kratkomalo, kozaki ne pomišljajo dolgo. Prvi je že potegnil sabljo, zdaj zamahne z velikansko silo po najbližje stoječem. Udarec je tako močan, da gotovo prekolje glavo od leve zgoraj proti desni spodaj.

Ta glava je mojster Adam Greenova. Toda mojster Adamu se nikakor ne ljubi vzdržati tega udarca, tudi se boji za svoj cilinder, zato se naglo pripogne in sablja švigne nad njim po zraku, kozak udari še enkrat in... odseka Adamovo desno nogo prav ob telesu.

(Dalje prihodnjič.)

OBLEKE

za gospode iz covercota, kamgarna, angleškega in češkega kukna so pravkar dospele iz naše tovarne, ter jih dobite že od **Din 560·— naprej** v naši detajlni trgovini na Erjavčevi cesti št. 2 nasproti dramskega gledališča. — Kdor se hoče poceni in dobro obleči, naj poseti našo trgovino na drobno.

Konfekcijska tovarna Fran Derenda & Cie. Ljubljana.

LJUBLJANSKA POSOJILNICA

r. z. z o. z. v Ljubljani

MESTNI TRG ŠT. 6

sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje **najugodneje.**

VECJE IN STALNE VLOGE OBRESTUJE PO DOGOVORU.

Posojila daje proti popolni varnosti na vknjižbe, poroštva in proti zastavitvi.

Kurja očesa

Najbolja stredstvo proti kurjim očesom

Claven je mast

Skladišče v lekarnah ali drogerijah naravnost iz tovornice in glavnega skladišča.

M. UHLJAK, lekarnar, Sisak.

MALI OGLASI

Cene oglasom do 20 besed Din 5·—, vsaka nadaljna beseda 50 par.

Išče se

za 1. september stanovanje v Ljubljani, obstoječe iz kuhinje in sobe. — Ponudbe na upravo lista pod »Stanovanje«.

Pisarniška moč

z dvoletno prakso išče mesta, najraje na deželi. Ponudbe prosi na upravo lista pod. »Dobra moč«.

Harmoniko

prodam, 4 vrstno, trojno oglašeno, še novo, firme Lubas, in je prav finega, izbornega glasu. Cesta v Rožno doline št. 34, pri Štefanu, Ljubljana.

Gospodična

prikupljive zunanjosti želi znanja z mladim inteligentnim gospodom. — Ponudbe na upravo lista pod: »Nada«.

Službo išče

slaščičarski delavec, bodisi v kakem hotelu, bodisi v slaščičarni. Ponudbe na upravo lista pod šifro »Slaščičar«.

Gospodična

išče sobo s posebnim vhodom. Najraje v bližini dramskega gledališča. Ponudbe prosi na upravo lista pod: »Soba«.

Naročajte in širite „NARODNI DNEVNIK"!

Kolesa in šivalne stroje kupujte edino le pri

Josip Petelinc-u

znamke **Gritzner,** Phönix in Adler ter posamezne dele za kolesa in stroje, pneumatike, igle Lamerr. Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika. Pouk v vezenju je brezplačen.

Na veliko! Na malo!

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta štev. 1a, II. nadstropje.

Kupujte samo pri

JOSIP PETELINC-U

LJUBLJANA

otroške majce, damske nogavice, kopalne hlače, kravate, naramnice, galanterijo, dišeča mila, palice, nahrbtnike,

najnižja cena na veliko in malo

blizu Prešernovega spomenika ob vodi.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Centrala:

LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA.

Delniška glavnica Din 50,000.000·—
Skupne rezerve nad Din 10,000.000·—

Podružnice:

Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Gorica, Trst. AGENCIJA: Logatec.

Brzojavni naslov: Banka Ljubljana.
Tel. št.: 261, 413, 502, 503 in 504.

Se priporoča za vse bančne posle.

TISKARNA „MERKUR"

TRG. IND. D. D.

Tiska knjige, pravila, cenike, račune, letake, časopise, lepake, brošure, posetnice in razglednice. Izvršuje vsakovrstne trgovske kakor tudi vse druge uradne tiskovine. ----- Lastna knjigoveznica.

LJUBLJANA - SIMON GREGORČIČEVA UL. 13. - TELEFON 552